SVERIGES EKONOMI

Statistiskt perspektiv

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Ur innehållet:

Förbättrat läge i svensk ekonomi ..... sid 3
Aktiviteten i den svenska ekonomin ökade andra kvartalet. Återigen var det inhemska komponenter som hushållskonsumtion och bostadsinvesteringar som stod för främsta drivkraften. Efter anpassningen till det nya regelverket ENS 2010 står de fasta bruttoinvesteringarna nu för en större andel av BNP.

Kraftig konsumtionsökning ..... sid 9
Hushållens konsumtion har de senaste åren varit den största drivkraften bakom tillväxten i svensk ekonomi. Andra kvartalet tog konsumtionen rejäl fart och steg säsongrensat med 1,3 procent från föregående kvartal. Det är den högsta ökningen på kvartalsbasis sedan början av 2010.

Svag prisutveckling i fokus..... sid 22
I en tema-artikel studeras den svaga prisutvecklingen i KPI , där tonvikt läggs på att förklara utvecklingen för tjänstepriserna. Vidare presenteras två nya inflationsmått som visar påverkan rensat för finans- och penningpolitik.

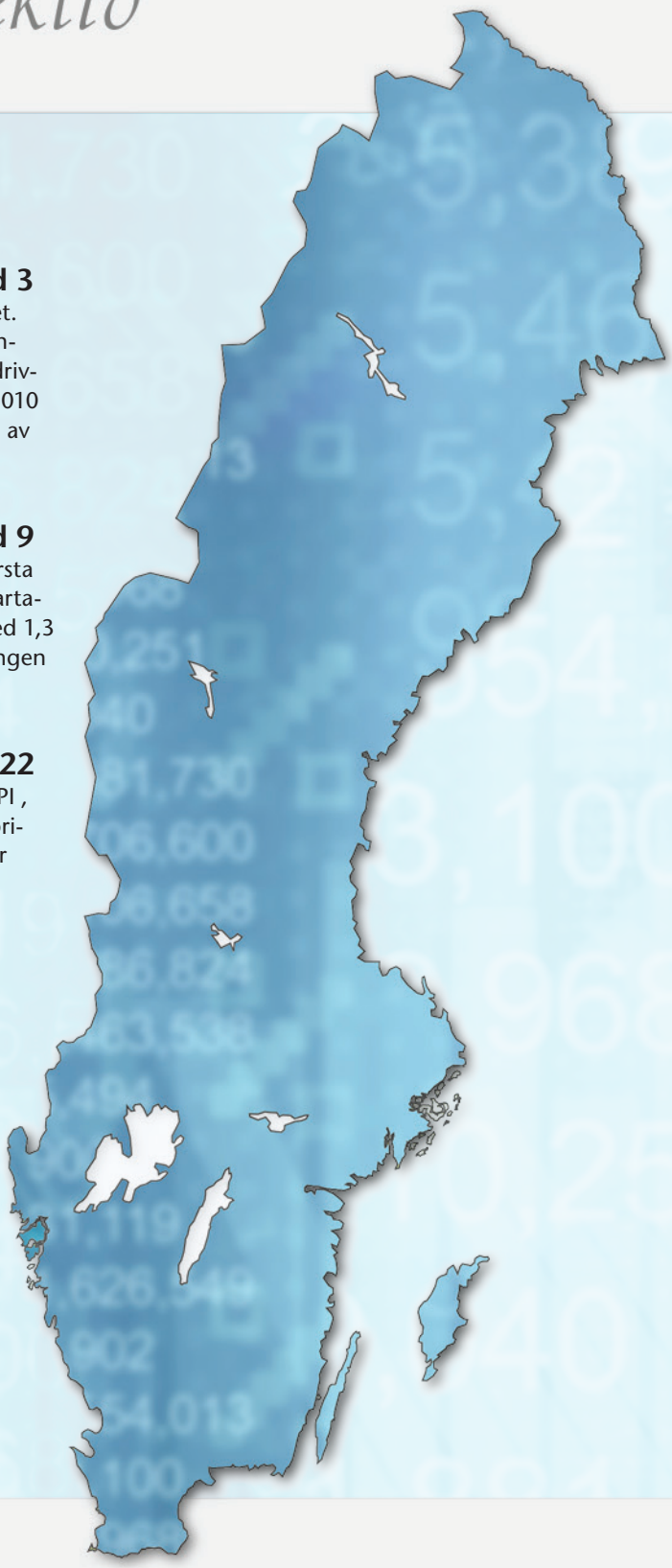

Nummer 3 – 2014

Innehåll

Sammanfattning 3
Internationell utblick 4
Export och import 5
Hushållens konsumtion 9
Investeringar 11
Näringsliv 14
Arbetsmarknad 17
ENS 2010 och nationalräkenskaperna 20
Den låga KPI-inflationen och tjänstepriserna 22
SCB beräknar nya inflationsmått från 2014 25
Summary 28

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se. Välj Hitta statistik, SCB-Indikatorer.

Sammanfattning

Förbättrat läge i svensk ekonomi

Aktiviteten i den svenska ekonomin ökade andra kvartalet. Återigen var det inhemska komponenter som hushålls-konsumtion och bostadsinvesteringar som stod för främsta drivkraften. En positiv förändring var att såväl varu- som tjänsteproducenterna ökade produktionen. Utrikeshandels-nettot tyngde däremot BNP-utvecklingen då importen ökade betydligt mer än exporten.

Jämfört med det första kvartalet ökade Sveriges BNP med 0,7 procent i säsongrensade tal. Det är en betydande förbättring från första kvartalet då motsvarande utveckling var 0,1 procent. Världsekonomin fortsatte att växa i ungefär samma takt som första kvartalet men skillnaderna mellan de största ekonomierna USA och EU ökade. Medan den amerikanska ekonomin återhämtades starkt efter en svacka i början av året så saktade Europa in och euroområdets ekonomi slutade helt att växa.

Produktionen i det svenska näringslivet tog åter fart andra kvartalet. Både de varuproducerande och de tjänsteproducerande branscherna ökade volymen jämfört med kvartalet innan, och denna gång var det varuproducenterna som stod för den största uppgången. Antalet arbetade timmar minskade inom flera branscher vilket indikerar en förbättrad produktivitet.

Bruttonationalprodukten (BNP)
Procentuell förändring från föregående kvartal. Säsongrensade värden

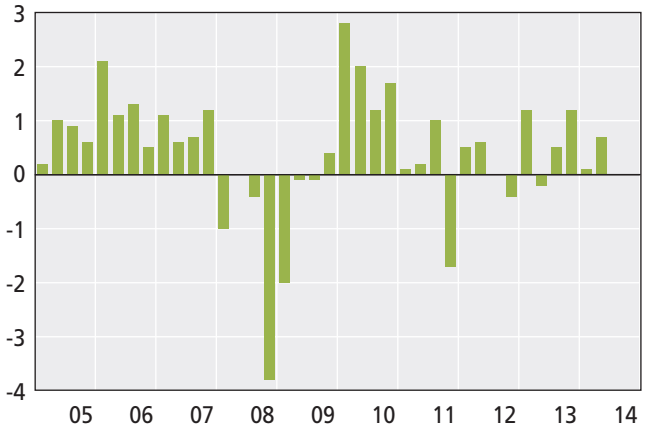

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Medan världshandeln ökade starkt så steg svensk varuexport endast marginellt vilket antyder att Sverige tappade andelar på världsmarknaden. Tjänsteexporten fortsatte dock att växa starkt vilket gjorde att tillväxten för den totala exporten stegrades och landade på 0,8 procent från förgående kvartal. Då importen samtidigt steg med 1,4 procent drog utrikeshandeln återigen ned den kvartalsvisa BNP-utvecklingen.

Hushållens konsumtion har de senaste åren varit den största drivkraften bakom tillväxten i svensk ekonomi. Efter en stark avslutning på förra året kom en liten inbromsning första kvartalet, men andra kvartalet tog konsumtionen rejäl fart igen och steg säsongrensat med 1,3 procent från föregående kvartal. Det är den högsta ökningen på kvartalsbasis sedan början av 2010.

Efter anpassningen till det nya regelverket ENS 2010 står de fasta bruttoinvesteringarna nu för en större andel av BNP än tidigare och får, allt annat lika, en större BNP-påverkan framöver. Bostadsinvesteringarna bidrog återigen till att lyfta utvecklingen. Lagerinvesteringarna gav samtidigt ett svagt positivt bidrag till BNP-tillväxten mätt i årstakt.

Arbetsmarknaden förbättrades något andra kvartalet då sysselsättningen utvecklades starkare efter ett svagare första kvartal. Den relativa arbetslösheten minskade något, samtidigt som arbetskraftsutbudet fortsatte att stiga.

Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv inkluderar i detta nummer tre temaartiklar. Inledningsvis belyses förändringarna i nationalräkenskaperna efter att det nya europeiska regelverket ENS 2010 införts från 1993 och framåt. I en andra artikel studeras den svaga prisutvecklingen i KPI, där tonvikt läggs på att förklara utvecklingen för tjänstepriserna. Vidare beskrivs SCB:s nya inflationsmått KPI-KS och KPIF-KS. Dessa index är så kallade konstantskatteindex som visar inflationen utan påverkan från finanspolitiken.

Internationell utblick

Ökad splittring mellan Europa och USA

Världsekonomin fortsatte under andra kvartalet 2014 att växa i ungefär samma takt som första kvartalet men skillnaderna mellan de största ekonomierna USA och EU ökade. Medan den amerikanska ekonomin återhämtades starkt efter dippen i början av året så saktade Europa in och euroområdets ekonomi slutade helt att växa.

Stagnation i euroområdet

Den ekonomiska återhämtningen i euroområdet har haft svårt att komma igång och under andra kvartalet stagnerade den helt då BNP, säsongrensat, var oförändrad jämfört med föregående kvartal. Den främsta förklaringen till försämringen var att den ekonomiska motorn Tyskland började hacka och redovisade sjunkande BNP. Även de andra stora euroekonomierna gick dåligt med fortsatt nolltillväxt i Frankrike och krympande ekonomi i Italien. Spanien var däremot ett glädjeämne med den högsta tillväxten sedan finanskrisen. EU totalt fortsatte att gå bättre än euroområdet med en tillväxt på 0,2 procent. Den huvudsakliga orsaken till skillnaden var att den brittiska ekonomin fortsatte att gå bra och återigen växte i betydligt högre takt än EU-genomsnittet.

Ukrainakrisen ett stort orosmoln

Flera indikatorer tyder på att konjunkturen i Europa har fortsatt att försvagas efter andra kvartalets utgång. I EU-kommissionens konjunkturbarometer har den sammansatta indikatorn för såväl euroområdet som hela EU fallit under sommaren och även Markits inköpschefsindex för euroområdet har backat. Det mest oroväckande är att Tyskland ser ut att fortsätta försvagas. IFO-Index har sedan i april backat rejält och även hårddata tyder på en inbromsning. Tysklands ekonomidepartement pekar ut den geopolitiska utvecklingen som den främsta orsaken. Krisen i Ukraina och sanktionerna mot Ryssland har förmodligen bidragit till den dämpade stämningen i hela Europa.

Norge klart starkast i Norden

Även våra nordiska grannar hade ett svagt andra kvartal med undantag för Norge som efter svackan under fjolåret verkar ha fått upp ången ordentligt. Andra kvartalets tillväxt var den högsta på ett år och studerar man enbart fastlandsekonomin så ser situationen ännu mer gynnsam ut. Fastlands-BNP växte säsongrensat med hela 1,2 procent i kvartalstakt – den snabbaste ökningstakten på över två år. Danmark har en lång period av svag tillväxt bakom sig med växlande upp- och nedgångar i BNP mellan kvartalen. Historien upprepade sig nu återigen då första kvartalets uppgång byttes mot en nedgång under andra kvartalet. BNP minskade säsongrensat med 0,3 procent från föregående kvartal. Även Finland har haft det tufft de senaste åren och såväl sista kvartalet i fjol som första kvartalet i år bjöd på negativa tillväxttal. Andra kvartalet kom dock en viss förbättring då BNP ökade med 0,2 procent från föregående kvartal.

BNP-tillväxt
Procentuell förändring från föregående kvartal, säsongrensade värden

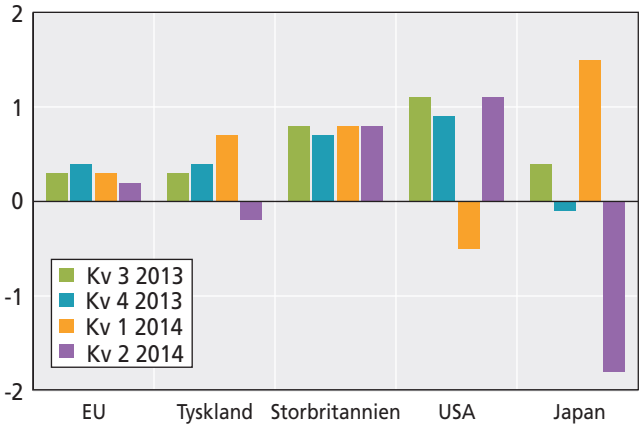

Källa: OECD *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

USA tillbaka i tillväxtspåret

Medan Europa bromsade in under andra kvartalet så var utvecklingen den motsatta på andra sidan Atlanten. Efter första kvartalets BNP-fall växlade den amerikanska ekonomin upp rejält och växte med 1,1 procent säsongrensat. Precis som marknaden trodde så verkar den svaga utvecklingen under första kvartalet ha varit tillfällig och tillväxten var nu tillbaka på samma nivå som i slutet av fjolåret. Förbättringen berodde främst på att varuexporten och investeringarna återhämtades. Det största bidraget till BNP-tillväxten kom från hushållskonsumtionen och värt att notera är att konsumtionen av varaktiga varor ökade i den högsta takten på flera år. Andra kvartalets BNP-utfall visar att den amerikanska ekonomin fortsätter att ha en betydligt starkare trend än den europeiska. Det har också fortsatt att komma positiva konjunktursignaler från USA, både i form av hårddata och i form av stigande barometerindikatorer. Såväl konsumenternas som företagens humör har förbättrats och konsumentförtroendet var i augusti det högsta sedan innan finanskrisen.

Kraftig nedåtrekyl i Japan

I Japan höjdes momsen i april och efter första kvartalets kraftiga BNP-ökning var det väntat att en reaktion skulle komma under andra kvartalet. Bakslaget blev dock större än marknaden förväntat sig då BNP minskade med hela 1,8 procent från föregående kvartal. Huvudorsaken till nedgången var att hushållskonsumtionen dök i spåren av momshöjningen samt att investeringarna backade rejält. Trots att BNP sjönk mer än väntat har de flesta bedömarna inte justerat ned sina prognoser för den japanska tillväxten i någon högre grad vilket tyder på att de har fortsatt tilltro till premiärminister Shinzo Abes ekonomiska politik.

Kontaktperson: Thomas Bjurenvall, 08-506 945 74

Export och import

Utrikeshandeln drog ned BNP-tillväxten

Efter första kvartalets nedgång ökade världshandeln starkt andra kvartalet, ledd av utvecklingsländerna och USA. Den svenska varuexporten steg dock bara marginellt vilket antyder att Sverige tappade andelar på världsmarknaden. Tjänsteexporten fortsatte dock att växa starkt vilket gjorde att tillväxten för Sveriges totala export stegrades och landade på 0,8 procent från föregående kvartal. Då importen samtidigt steg med 1,4 procent drog utrikeshandeln återigen ned den kvartalsvisa BNP-utvecklingen. Mätt över fyra kvartal dämpades exporttillväxten medan importen fortsatte att växa i ungefär samma takt som föregående kvartal. Exportnettots bidrag till BNP-tillväxten i årstakt blev därmed starkt negativ.

Världshandeln försvagades i början av året men återhämtades starkt under andra kvartalet. Korrigerat för säsongsvariationer växte världens samlade varuexport med 2,2 procent från föregående kvartal, vilket var den högsta ökningstakten sedan fjärde kvartalet 2010. Exporten från de utvecklade industriländerna ökade något men det var framförallt tillväxtekonomierna som tog ett rejält kliv och efter nedgången förra kvartalet ökade exporten med hela 4,0 procent i kvartalstakt. Uppgången berodde uteslutande på Asien där exporten ökade mycket kraftigt medan exporten från tillväxtländerna i Latinamerika, Östeuropa och Afrika minskade något. Bland de utvecklade länderna var det USA som gick klart bäst medan den japanska exporten återigen backade och euroområdets export fortsatte att växa långsamt. Den svenska varuexporten ökade med 0,3 procent från föregående kvartal. Ökningen var i paritet med euroländerna men klart lägre än uppgången i den totala världshandeln, vilket tyder på att Sverige tappade andelar på världsmarknaden. Under de senaste fyra åren har Sveriges varuexport växt snabbare än snittet för de utvecklade industriländerna, men betydligt långsammare än i tillväxtländerna.

Global varuexport
Procentuell volymförändring från föregående kvartal. Säsongrensade värden

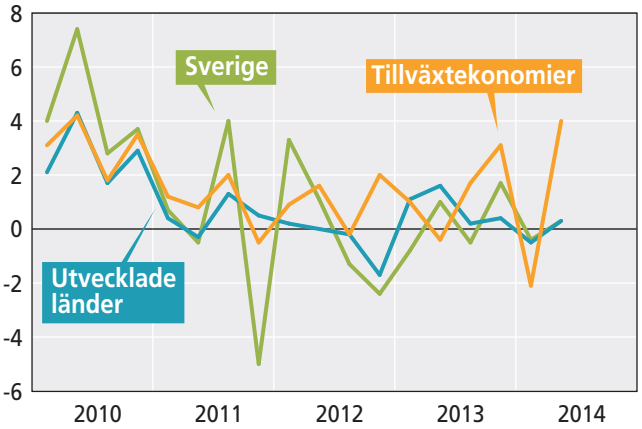

Källa: CPB och Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Tjänsteexporten fortsatte att utvecklas starkt och ökade med 2,1 procent och Sveriges totala export ökade med 0,8 procent, säsongrensat och jämfört med föregående kvartal. Exporttillväxten var betydligt högre än under första kvartalet och bortsett från den tillfälliga uppgången under fjärde kvartalet i fjol så var det den högsta ökningstakten på två år.

Export av varor respektive tjänster
Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongrensade värden

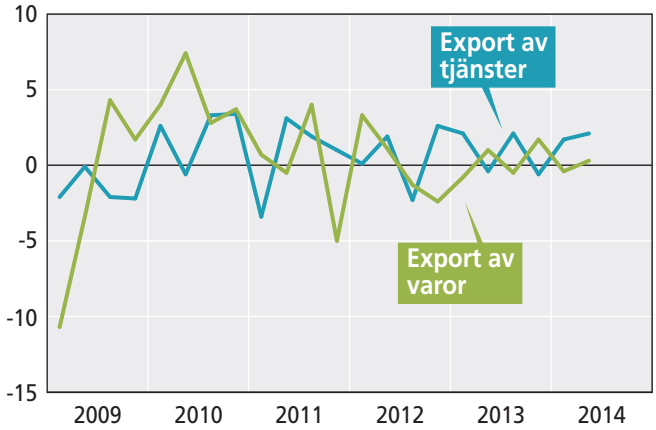

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Importen fortsatte att öka snabbare än exporten och växte med 1,4 procent från föregående kvartal, korrigerat för säsongseffekter. Importen av såväl varor som tjänster ökade men precis som vanligt de senaste åren så var det tjänsterna som ökade mest. Då importen av varor är betydligt större så var det dock den som gav det största bidraget till den totala importuppgången. I likhet med de två föregående kvartalen så ökade importen kraftigare än exporten vilket innebar att utrikeshandeln drog ner BNP-utvecklingen från första till andra kvartalet.

Import av varor respektive tjänster
Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongrensade värden

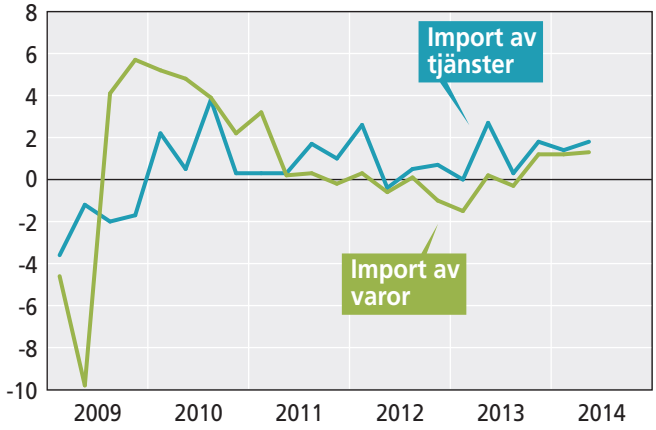

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Svag varuexport drog ned BNP-tillväxten

Mätt i årstakt ökade importen, precis som förra kvartalet, betydligt mer än exporten. Differensen var dock ännu större denna gång vilket resulterade i ett kraftigt negativt BNP-bidrag fån utrikeshandeln. Jämfört med andra kvartalet 2013 ökade exporten med 1,5 procent medan importens uppgång var hela 3,7 procent, korrigerat för kalendereffekter. Nettoexportens bidrag till BNP-tillväxten var –0,8 procentenheter och det berodde uteslutande på varuhandeln medan tjänstehandelns effekt på BNP-tillväxten var neutral.

Anledningen till att varuhandeln drog ner BNP-utvecklingen var att exporttillväxten stagnerade medan importen fortsatte att uppvisa en relativt hög tillväxttakt. Varuexporten var under andra kvartalet bara 0,1 procent högre än under motsvarande kvartal i fjol och flera stora varugrupper uppvisade nedgångar. Det absolut största sänket var den största produktgruppen motorfordon där exporten sjönk med 7 procent. Det var ett rejält bakslag för den varugruppen som de två senaste kvartalen uppvisat en hög exporttillväxt. Även den näst största produktgruppen, övriga maskiner, noterade en nedgång. Exporten av kemiska produkter gick även den dåligt och lämnade ett relativt stort negativt bidrag till den totala exportutvecklingen. Orsaken till att varuexporten trots allt ökade något var framför allt att stenkolsprodukter gick väldigt starkt och ökade med 14 procent i volym. Det var en markant förbättring för denna produktgrupp som både föregående kvartal och hela fjolåret uppvisade negativ tillväxt. Bland de övriga produktgrupperna var det framför allt elapparatur och metaller som lämnade positiva bidrag till exportutvecklingen.

Varuimporten fortsatte som sagt uppåt och var 2,9 procent högre än andra kvartalet i fjol – i stort sett samma tillväxttakt som första kvartalet. Uppgången var relativt bred med en klar majoritet av produktgrupperna som uppvisade tillväxt. Precis som på exportsidan så var det stenkolsprodukterna som bidrog mest uppåt, följt av kemikalier och motorfordon. För den största produktgruppen, datorer, dämpades däremot tillväxttakten och var nära noll. Några produktgrupper noterades för en minskad import och det klart största negativa bidraget kom från råpetroleum som backade med 6 procent, ändå en klar förbättring jämfört med förra kvartalet då motsvarande utveckling var –26 procent.

Bidrag till BNP-utvecklingen

Förändring från motsvarande kvartal föregående år, procentenheter

	2013				*2014*	
	kv 1	*kv 2*	*kv 3*	*kv 4*	*kv 1*	*kv 2*
Export	**–1,5**	**–0,6**	**0,5**	**0,6**	**1,0**	**0,6**
Varuexport	–1,9	–1,0	–0,4	0,4	0,6	0,0
Tjänsteexport	0,4	0,4	0,9	0,3	0,3	0,6
Import	**1,7**	**0,0**	**0,4**	**–0,6**	**–1,5**	**–1,4**
Varuimport	1,7	0,6	0,8	–0,1	–0,8	–0,8
Tjänsteimport	0,0	–0,6	–0,4	–0,5	–0,6	–0,6
Varuhandel	**–0,2**	**–0,4**	**0,4**	**0,3**	**–0,2**	**–0,8**
Tjänstehandel	**0,4**	**–0,2**	**0,5**	**–0,2**	**–0,3**	**0,0**
Utrikeshandel tot	**0,3**	**–0,7**	**0,9**	**0,0**	**–0,5**	**–0,8**

Källa: Nationalräkenskaperna

Tjänstehandeln fortsatte upp

Utrikeshandeln med tjänster har haft en stark trend de senaste åren och under årets andra kvartal fortsatte den att visa en hög ökningstakt. Tjänsteexporten fick ett uppsving och tillväxten accelererade från förra kvartalets 2,8 procent till 4,9 procent. Utvecklingen är dock relativt spretig och nästan häften av produktgrupperna minskade. Orsaken till att tjänsteexporten ändå växte så pass kraftigt var att båda de två största grupperna resevaluta (utlänningars konsumtion i Sverige) och datakonsulttjänster ökade mycket. Även den tredje största gruppen huvudkontorstjänster växte i hög takt och bidrog starkt uppåt. Uppgången motverkades främst av magasinering och varulagring där exporten minskade påtagligt. Relativt stora negativa bidrag noterades även från grupperna arkitekt- och tekniska konsulttjänster samt forskning och utveckling.

Tjänsteimportens tillväxttakt dämpades visserligen något från första kvartalet men var med en uppgång på 5,6 procent ändå högre än exportens. Då exporten av tjänster fortsatt är något större än importen blev dock bidraget till BNP-tillväxten från tjänstehandeln neutralt. Resevaluta (svenskars konsumtion utomlands), som är den klart största gruppen inom tjänsteimporten, fortsatte att växa i ungefär samma takt som första kvartalet och var därmed den främsta orsaken till uppgången. Den näst största gruppen, huvudkontorstjänster, växte starkt och lämnade även den ett stort positivt bidrag till utvecklingen i årstakt. Precis som på exportsidan så gick även datakonsultjänster framåt. Ett flertal produktgrupper uppvisade nedgångar men då värdena var relativt små så påverkade de inte den totala tjänsteimporten i någon högre grad. Undantaget var lufttransporter som på grund av en kraftig nedgång lämnade ett stort negativt bidrag till importutvecklingen.

Krympande handelsnetto

I likhet med första kvartalet var utrikeshandeln alltså ett sänke för BNP-tillväxten och precis som då var orsaken att importen växte i hög takt medan exporttillväxten var dämpad. Situationen gäller i synnerhet varuhandeln där exporten står och stampar och i det närmaste var oförändrad i årstakt medan importen vände upp i slutet av fjolåret och nu uppvisar en hygglig tillväxt. Överskottet från varuhandeln har därmed krympt och var mätt i volym 19 procent lägre än under andra kvartalet i fjol. Även om Sverige alltjämt har ett överskott i utrikeshandeln med varor så har det de senaste åren varit på en betydligt lägre nivå än i mitten på 00-talet. I samband med finanskrisen rasade både importen och exporten men repade sig sedan snabbt. Medan importen i mitten på 2011 återhämtat hela nedgången så nådde inte exporten ända upp till nivån före 2008. De senaste åren har nettoexporten från varuhandeln i nationalräkenskaperna legat på runt 35 miljarder kronor per kvartal, vilket är cirka 20 miljarder lägre än åren innan finanskrisen. Om man studerar månadsdata från SCB:s utrikeshandelsstatistik så ser trenden för utrikeshandeln riktigt svag ut. Handelsnettot uppvisar där en klart negativ trend och har den senaste tiden legat på den lägsta nivån sedan början på 90-talet.

Förklaringen till att överskottet från varuhandeln är så pass mycket större i nationalräkenskaperna är att trepartshandel här räknas med i varuhandeln. Den har växt de senaste åren och har påverkat nettoexporten positivt vilket motverkat nedgången i den ”rena” utrikeshandeln.

Lyft för exporten till USA

Även om varuexporten totalt sett trampar vatten så finns det vissa länder dit exporten tagit fart. Utvecklingen speglar ganska väl konjunkturen i respektive land och den handelspartner som stod för den högsta ökningen under andra kvartalet var Litauen vars BNP-tillväxt är bland de högsta i EU. Exporten dit var nästan 50 procent högre än andra kvartalet i fjol, mätt i löpande priser. Den svenska exporten till Litauen är dock förhållandevis liten så även om den växte mycket så hade det liten påverkan på vår totala export. Bland våra största handelspartners var det exporten till USA som gick klart bäst med en uppgång på drygt 25 procent i årstakt. Det kan delvis ha varit en rekyl efter första kvartalets nedgång men är ändå ett mycket starkt utfall och även sett över hela första halvåret ligger USA i topp. Andra kvartalets starka export till USA förklaras huvudsakligen av en mycket stor uppgång för raffinerade petroleumprodukter. Andra produkter som gick bra var läkemedel, elektronikvaror och motorfordon. På andra plats återfinns Storbritannien dit exporten andra kvartalet ökade med 15 procent. Även där var det raffinerade petroleumprodukter som stod för störst del av uppgången, följt av metallmalmer. På våra två största exportmarknader var utvecklingen inte fullt lika bra, framför allt inte för Norge dit exporten faktiskt var något lägre än under andra kvartalet i fjol. Exporten till Tyskland fortsatte uppåt men ökningen vara bara något högre än uppgången i exportprisindex vilket tyder på att volymökningen var nära noll.

Export till våra tio största handelspartners
Värdeutveckling första halvåret 2014 jämfört med första halvåret 2013

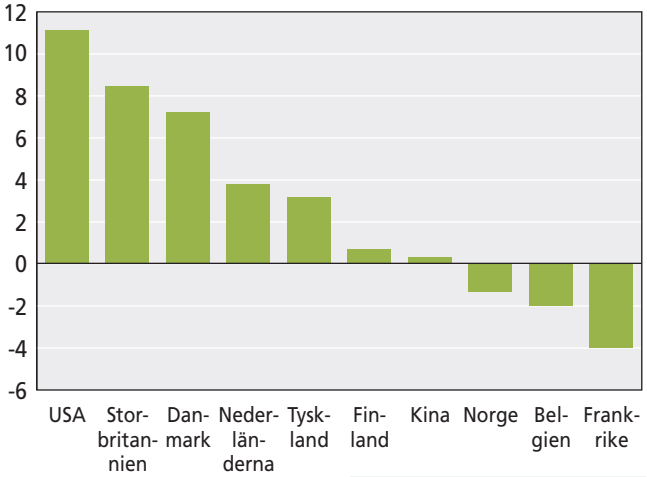

Källa: Utrikeshandelsstatistik *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Varuimportens uppgång är i fråga om avsändningsland relativt bred med hyggligt stora uppgångar från ett flertal länder. Den största uppgången under andra kvartalet stod Spanien för varifrån importen ökade med 24 procent. Uppgången förklarades primärt av ökade inköp av kemiska produkter och metallvaror. Även importen från Storbritannien ökade mycket, vilket framför allt berodde på råpetroleum. Av länderna utanför Europa var det främst importen från Kina som ökade. Importen av nästan alla typer av varor ökade och störst bidrag kom från elapparatur, följt av kläder. Importen från USA gick mot strömmen och backade kraftigt, främst på grund av minskad import av elektroniska komponenter och datorer.

Exportchefernas optimism dämpas

Första kvartalet såg det förhållandevis positivt ut för den svenska utrikeshandeln. Efter en period med negativ utveckling hade exporten vänt upp och börjat visa tillväxt och flera tendensindikatorer visade på en positiv utveckling i exportindustrin. När ytterligare ett kvartal nu förflutit är bilden inte lika ljus. Varuexporten har gått sämre än väntat och efter en uppgång under första kvartalet har industrins orderingång från utlandet börjat sjunka igen. Hittills i år är den ackumulerade exportorderingången lägre än under motsvarande period förra året. Tendensindikatorerna visar dessutom att humöret bland exportföretagen försämrats. Konjunkturbarometern tyder på att företagen upplever en viss nedgång i efterfrågan från utlandet även om den är inte är dramatisk. Inköpschefsindex visar på en liknande utveckling men där är nedgången brantare och delindex för exportorderingången närmar sig nu det neutrala 50-strecket. Dessutom sjönk exportchefsindex tillbaka tredje kvartalet efter att tidigare ha uppvisat en positiv trend sedan början på 2013. Nulägesindex låg kvar på samma nivå som föregående kvartal och visar att företagen är relativt nöjda med den nuvarande situationen. Nedgången berodde därmed till fullo på att det framåtblickande delindexet backade. Framtidsutsikterna var nu på den lägsta nivån sedan slutet på 2012 och jämfört med föregående mätning sjönk förväntningarna på såväl orderingång som försäljning kommande tre månader. Försämringen berodde främst på dämpade förväntningar på efterfrågeutvecklingen från Sydamerika, Asien och Mellanöstern.

Exportchefsindex
Diffusionsindex. Värden över 50 betyder att fler företag tror på en förstärkning än en försvagning av exportkonjunkturen

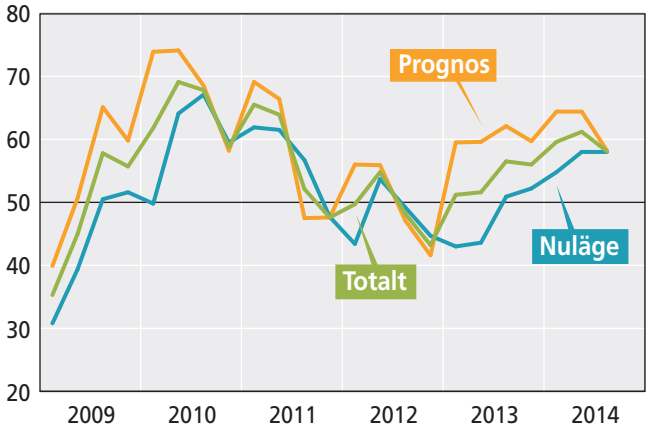

Källa: SCB/Business Sweden *Data t.o.m. tredje kvartalet 2014*

Ny definition för utrikeshandel

Den nya standarden för nationalräkenskaper, ENS 2010, innebär en ny definition av när utrikeshandel med varor äger rum. Från att en produkt tidigare ansågs vara exporterad/importerad när den passerade en landsgräns är det nu ägarbytet som avgör. Detta påverkar trepartshandel samt lönebearbetning utomlands. Trepartshandeln (merchanting) räknades tidigare som tjänstehandel men räknas nu som varuhandel. Hela varans värde bokförs som negativ export när den köps och som export när den säljs och mellanskillnaden (handelsmarginalen) påverkar varuexporten för den produktgrupp varan tillhör. Att trepartshandeln nu räknas som varuhandel betyder inte att det bara är varuproducenter som sysslar med det, tvärtom så står tjänstebranscherna för merparten. Medan den varuproducerande sektorns trepartshandel varit relativt stabil så har tjänstesektorns växt och legat bakom den uppgång i trepartshandeln som skett under 2000-talet.

Lönebearbetning i utlandet innebär att en tillverkare skickar varor till en tillverkare i annat land som vidareförädlar produkten och därefter skickar tillbaka den till ägaren. Tidigare redovisades hela varuvärdet först som export och sedan som import och skillnaden mellan dessa två värden motsvarade värdet av bearbetningen. Nu räknas lönebearbetning istället netto och det enda värde som redovisas som utrikeshandel är värdet av bearbetningstjänsten. Det innebär att såväl exporten som importen av varor minskar men effekten på nettoexporten är neutral.

Då hela trepartshandeln, som stått för en ansenlig del av tjänsteexportens tillväxt de senaste åren, flyttats till varuhandeln så har bilden av exportens utveckling ändrats något. Mönstret att tjänsteexporten växer snabbare än varuexporten består dock även om det inte är fullt lika tydligt längre. Tjänsteexportens bidrag till de senaste årens BNP-tillväxt har minskat och sett från 2012 fram till andra kvartalet 2014 har det genomsnittliga bidraget sjunkit från 0,6 till 0,4 procentenheter.

Tjänsteexportens bidrag till BNP-tillväxten
Förändring från motsvarande kvartal föregående år. Procentenheter

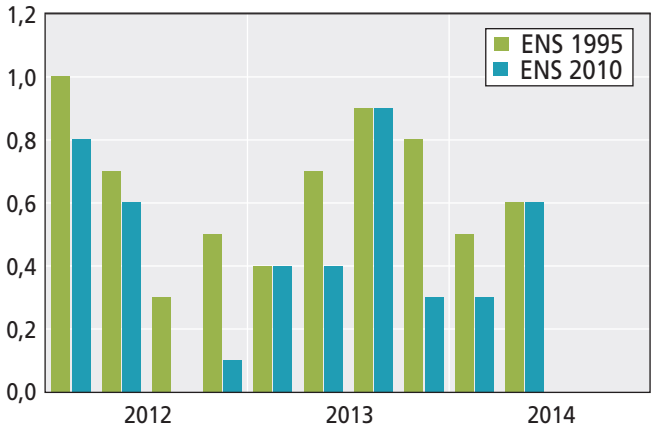

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Kontaktperson: Thomas Bjurenvall, 08-506 945 74

Varu- och tjänstebranschers produktion av trepartshandel

I och med införandet av den nya förordningen ENS 2010 ska trepartshandel – som tidigare benämnts merchanting – redovisas som varuhandel. Inköpen räknas som en negativ varuexport och försäljningen som en (positiv) varuexport. Tidigare har marginalen på affärerna räknats som en tjänsteexport. Förändringen påverkar inte handelsnettot totalt men den innebär att stora värden flyttas från tjänsteexport till varuexport.

Produktionen av trepartshandel ska även i den nya förordningen ses som en handelsmarginal. Det innebär att det inte sker någon förändring när redovisningen sker ur branschperspektivet. Företagen klassas till bransch efter huvudsaklig verksamhet. Om den huvudsakliga verksamheten i företaget är att producera en vara så kommer klassning ske till den bransch som enligt SNI-klassifikationen producerar den varan, även om viss del av verksamheten skulle bestå av trepartshandel. Detsamma gäller om ett tjänsteproducerande företag har trepartshandel som en sekundär verksamheten.

Traditionellt omfattar trepartshandel en ren förmedlingstjänst från en utländsk leverantör till en utländsk kund. Företag som har denna typ av handelsverksamhet som huvudsaklig aktivitet klassificeras också inom parti- och detaljhandelsbranschen.

En annan typ av transaktion som också inkluderas i trepartshandel är svenska företags vidareförsäljning av varor som initialt producerats av ett utländskt dotterbolag eller av ett kontrakterat fristående bolag i utlandet. Det svenska företaget köper då varan av sitt utländska dotterbolag eller det kontrakterade bolaget för att sedan sälja den vidare till en utländsk köpare utan att varan passerar den svenska landsgränsen. Köparen betalar för varan till det svenska bolaget. Skillnaden mellan köp- och vidareförsäljningspriset, utgör då handelsmarginalen.

Produktion och export avtrepartshandel har ökat kraftigt sedan början av 2000-talet. Trepartshandeln inom varuproducerande branscher har varit relativt stabilt genom åren och det är framförallt den trepartshandel som tjänsteproducerande branscher utför som bidragit till ökningen.

Näringslivets produktion av trepartshandel
Miljarder kronor i fasta priser

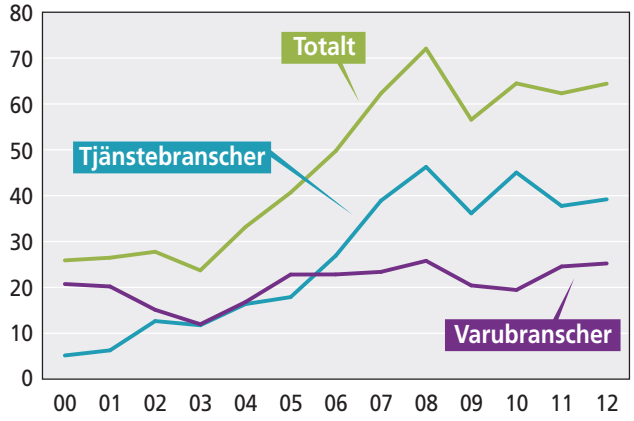

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. 2012*

Anm: Fullständiga data över trepartshandel finns endast tillgänglig i årsstatistiken och data redovisas här enbart fram till och med år 2012 som är senaste tillgängliga år med definitiva årsberäkningar.

Hushållens konsumtion

Kraftig konsumtionsökning

Hushållens konsumtion har under de senaste åren varit den största drivkraften bakom tillväxten i svensk ekonomi. Efter en stark avslutning på förra året kom en liten inbromsning första kvartalet, men andra kvartalet tog hushållskonsumtionen rejäl fart igen och steg säsongrensat med 1,3 procent från föregående kvartal. Det är den högsta ökningen på kvartalsbasis sedan början av 2010. Liksom första kvartalet var det bilinköpen som bidrog mest till konsumtionsökningen, men även inköp av livsmedel bidrog starkt.

Hushållen har överlag haft goda makroekonomiska förutsättningar för att hålla en hög konsumtionsnivå. Framförallt har de haft en positiv utveckling av disponibelinkomsten, där de samlade lönerna andra kvartalet steg med 4,5 procent jämfört med samma kvartal förra året. En annan faktor som kan ha bidragit positivt till hushållens konsumtion är det förbättrade läget på arbetsmarknaden, där sysselsättningen i ekonomin ökade med 1,3 procent jämfört med andra kvartalet ifjol.

Hushållens konsumtionsutgifter
Procentuell förändring från föregående kvartal samt index 2005=100. Säsongrensade kvartalsvärden

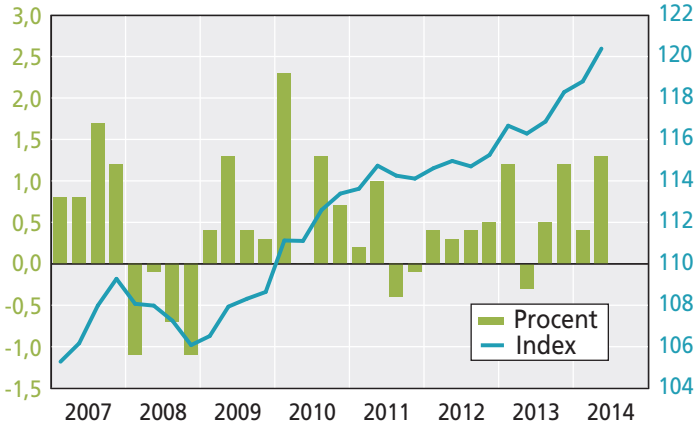

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Ökade varuinköp

Andra kvartalet steg hushållens konsumtionsutgifter med 3,3 procent jämfört med samma kvartal året innan. Av den totala konsumtionen står tjänstekonsumtionen för drygt hälften. Den enskilt största utgiften för hushållen, boendekostnader, är en tjänst och utgjorde en dryg fjärdedel av de totala konsumtionsutgifterna andra kvartalet. Boendekostnaden var drygt 1 procent högre andra kvartalet i år än samma kvartal förra året, vilket bidrog med 0,3 procentenheter till den totala konsumtionsökningen. Då boendekostnaden står för en betydande andel av de totala utgifterna, får även små förändringar uppåt eller nedåt ett relativt stort genomslag på den totala utvecklingen.

Hushållens konsumtionsutgifter av varor och tjänster
Volymutveckling, procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år

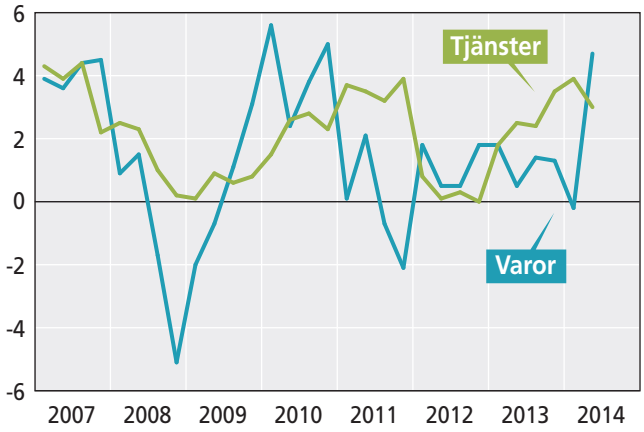

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Tendensen har de senaste åren varit att tjänstekonsumtionen ökat mer än varukonsumtionen, men andra kvartalet steg konsumtionen av varor med 4,7 procent mätt i årstakt, vilket var mer än tjänstekonsumtionen. De senaste kvartalen har konsumtionen av varaktiga varor gått starkt medan de icke varaktiga varorna haft en svagare utveckling, men det här kvartalet ökade inköpen av båda grupperna relativt mycket. Drygt 60 procent av varukonsumtionen går till inköp av icke varaktiga varor, där livsmedel är den i särklass största posten. Konsumtionen av livsmedel ökade med knappt 5 procent jämfört med andra kvartalet förra året och bidrog med 0,6 procentenheter till den totala konsumtionsökningen. En förklaring till den ökade livsmedelskonsumtionen är förmodligen att påsken, och därmed hushållens inköp av påskmat, i år inföll under andra kvartalet, medan den förra året inträffade under första kvartalet.

Fortsatt stark bilhandel

Den mer konjunkturkänsliga gruppen varaktiga varor har haft en positiv utveckling sedan andra kvartalet förra året, men uppgången har accelererat de tre senaste kvartalen. Tyngst vägande i den kategorin är försäljningen av bilar som har haft en mycket hög tillväxttakt sedan hösten 2013. Andra kvartalet ökade försäljningen av nya och begagnade bilar med hela 22 procent i årstakt. Bilförsäljningen ingår i gruppen Transporter och fordon som sammantaget steg med 7,6 procent och bidrog med 1,0 procentenheter till ökningen i hushållens totala konsumtionsutgifter. Transporter och fordon var därmed den delgrupp som lämnade det största positiva bidraget.

Hushållens konsumtionsutgifter av varaktiga varor och bilar
Procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år

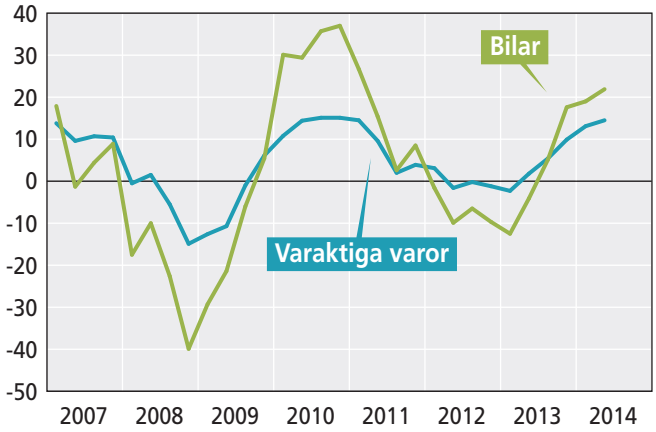

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Lyft för utländsk konsumtion i Sverige

Svensk konsumtion utomlands har ökat avsevärt de senaste åren. Sedan början av 2010 har svenskarnas konsumtion i utlandet, sånär som på ett par enskilda undantag, haft positiva utvecklingstal varje kvartal i årstakt. I synnerhet accelererade utlandskonsumtionen fjärde kvartalet förra året och även första kvartalet i år noterades en markant ökning i årstakt. Andra kvartalet dämpades den höga ökningstakten något och konsumtionen utomlands steg med 6,6 procent jämfört med samma kvartal förra året. Bidraget från konsumtionen utomlands till den totala konsumtionsökningen blev 0,3 procentenheter. I uppgifterna om utlandskonsumtionen ingår förutom resevaluta även svenskars konsumtion via internet från länder inom EU. Internetkonsumtionen från utlandet har ökat kraftigt de senaste åren, vilket är en av förklaringarna till den ökade utlandskonsumtionen de senaste åren.

Andra kvartalet försvagades den svenska kronan både mot euron och dollarn jämfört med första kvartalet. Även enligt Riksbankens TCW-index, som mäter kronans värde i förhållande till en korg av ett flertal utländska valutor, försvagades kronkursen relativt mycket. En svagare växelkurs leder till att det blir dyrare för svenskar att konsumera i utlandet medan utländska besökare i Sverige får mer för pengarna. Den utländska konsumtionen i Sverige lyfte rejält andra kvartalet och ökade med hela 17 procent i årstakt. Bilden av den höga utländska konsumtionen stärks av inkvarteringsstatistiken som visar att antalet utländska gästnätter i Sverige under april, maj och juni var betydligt fler än under samma period förra året, speciellt under april månad. De två nationaliteter som helst besöker Sverige är norrmän och tyskar. I juni stod dessa för nära hälften av alla utländska övernattningar.

Då nationalräkenskaperna endast ska mäta svenska hushålls konsumtion dras utländska besökares inköp av från de totala konsumtionsutgifterna. Bidraget på 0,8 procentenheter blir således negativt.

Mer pengar på möbler och fritidsartiklar

Konsumtionen av möbler och heminredning har uppvisat positiva utvecklingstal de senaste tio kvartalen och under andra halvan av fjolåret stegrades tillväxttakten. Den positiva trenden har fortsatt även under 2014. Andra kvartalet steg möbelkonsumtionen med cirka 8 procent i årstakt och bidrog med 0,4 procentenheter till den totala konsumtionsökningen. Drygt en tiondel av de totala konsumtionsutgifterna spenderade hushållen på fritid och underhållning. Denna grupp innehåller varor såsom TV-apparater, leksaker, sportartiklar och böcker, men innefattar även upplevelser i form av bland annat charterresor och kulturupplevelser. Konsumtionen av fritid och underhållning har ökat starkt sedan 2010 och steg med drygt 3 procent i årstakt andra kvartalet. Bidraget till de totala konsumtionsutgifterna blev 0,4 procentenheter. Ungefär 6 procent av hushållens totala konsumtionsutgifter spenderades andra kvartalet på restaurangbesök och hotellnätter. Dessa ökade med nästan 5 procent jämfört med samma kvartal i fjol och bidrog med 0,3 procentenheter till konsumtionsökningen.

Konsumtion av möbler och inredning samt fritid och kultur
Volymutveckling, procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år

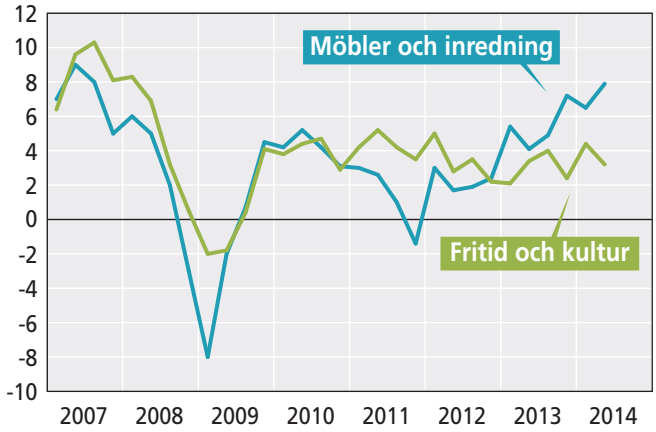

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Internethandeln har vuxit kraftigt de senaste åren och har fått allt större betydelse. Enligt E-barometern som HUI Research tar fram, ökade handeln via internet med 15 procent jämfört med första kvartalet. Den bransch som har störst internetförsäljning är böcker och media följt av hemelektronik och därefter barnartiklar och leksaker. Den sistnämnda branschen är den som hade den högsta tillväxten under andra kvartalet med en utveckling på hela 38 procent. Även bygghandeln, sport och fritid samt hemelektronik hade tillväxttal på över 10 procent i kvartalstakt. Internetförsäljningen av kläder och skor har däremot mattats i sin utveckling vilket tros bero på ökad konkurrens från utländska internetföretag. Den totala försäljningen av kläder och skor var något högre än andra kvartalet förra året och bidrog med 0,1 procentenheter till ökningen i de totala konsumtionsutgifterna.

Hushållens konsumtionsutgifter, inkl HIO andra kvartalet 2014

	Andel av hushållens konsumtion, %	*Volymförändring, jmf med kv 2 13, %*	*Bidrag till hushållens konsumtionsökning, procentenheter*
Boende	25,2	1,3	0,3
Transporter	12,9	7,6	1,0
Livsmedel och alkoholfria drycker	12,5	4,8	0,6
Övrig varor och tjänster	11,3	2,4	0,3
Rekreation och kultur	11,2	3,2	0,4
Restauranger, hotell	5,9	4,7	0,3
Kläder och skor	4,8	1,5	0,1
Möbler m.m.	4,8	7,9	0,4
Hälso- och sjukvård	3,8	3,2	0,1
Alkoholhaltiga drycker och tobak	3,6	4,1	0,1
Post och telekommunikationer	3,1	6,4	0,2
Utbildning	0,3	1,4	0,0
Svenskars konsumtion utomlands	4,9	6,6	0,3
Utländska besökares konsumtion i Sverige	–4,5	17,1	–0,8
Hushållens totala konsumtion	100,0	3,3	3,3

Källa: Nationalräkenskaperna

Ökad optimism om arbetsmarknaden i september

I KI:s konjunkturbarometer kan man få en fingervisning om hushållens attityder för tredje kvartalet. Andra kvartalet låg både makro- och mikroindex runt det historiska medelvärdet. Makroindex, som mäter inställningen till utvecklingen i svensk ekonomi, stärktes något under tredje kvartalet medan mikroindex hade en ojämnare utveckling. Under juli sjönk det något för att sedan tappa hela 10 enheter i augusti. Det var framför allt hushållens inställning till kapitalvaruinköp som drog ner mikroindex i augusti. I september var hushållen mer positivt inställda till den egna ekonomin och till köp av kapitalvaror i nuläget så mikroindex stärktes och landade på ett värde strax över det historiska genomsnittet. Hushållens syn på arbetsmarknaden var mer optimistisk i septemberundersökningen än den varit under hela 2014, både vad gäller den egna arbetslöshetsrisken i nuläget och den allmänna arbetslösheten på 12 månaders sikt.

Enligt SCB:s konsumtionsindikator minskade hushållskonsumtionen med 1,2 procent från juni till juli, i säsongrensade värden. Det tyder på en tillbakagång av konsumtionen i inledningen av tredje kvartalet.

Kontaktperson: Maria Schoultz, 08-506 940 74

Investeringar

Investeringarna växer i betydelse

Efter nationalräkenskapernas anpassning till det nya regelverket ENS 2010 står de fasta bruttoinvesteringarna nu för en större andel av BNP än tidigare och får, allt annat lika, en större BNP-påverkan framöver. Andra kvartalet bidrog bostadsinvesteringarna återigen till att lyfta investeringsutvecklingen. Lagerinvesteringarna gav samtidigt ett svagt positivt bidrag till BNP-tillväxten mätt i årstakt.

De fasta bruttoinvesteringarna har visat en stabil öknings-takt under merparten av perioden 1993 och framåt, bortsett från nedgångar i samband med IT-krisen 2002, finanskrisen 2009 och konjunktursvackan 2012. Bostadsinvesteringarna har sedan första halvåret 2013 varit motorn bakom en ny period av uppgång. Säsongrensat och jämfört med första kvartalet steg de fasta bruttoinvesteringarna med 0,3 procent andra kvartalet och har därmed ökat fem kvartal i följd.

De fasta bruttoinvesteringarna har växt snabbare än totala BNP merparten av de senaste tjugo åren. De fasta bruttoinvesteringarnas andel av BNP, investeringskvoten, steg från 19,3 procent 1993 till 22,1 procent 2013 mätt i löpande priser. Investeringarna varierar normalt mer vid konjunktursvängningar än exempelvis hushållskonsumtionen. I samband med finanskrisen föll andelen fasta bruttoinvesteringar från 24,3 procent av BNP 2008 till 22,2 procent 2009. Noterbart är att investeringsviljan i återhämtningsfasen efter finanskrisen inte återkom i alls samma utsträckning som den minskade under krisåren.

Omläggningen till den uppdaterade förordningen för nationalräkenskaperna, ENS 2010, och den översyn av källor och beräkningsmetoder som genomförts innebär att nivåerna för de fasta bruttoinvesteringarna har reviderats upp med mellan 68 och 182 miljarder kronor åren 1993–2013. Den största förändringen i ENS 2010 är att forskning och utveckling (FoU) nu klassificeras som fast bruttoinvestering. FoU-investeringarna uppgick till 135 miljarder år 2013. Enligt tidigare publicerade data uppgick investeringskvoten till 18,4 procent 2013, jämfört med 22,1 procent efter statistikomläggningen.

Investeringskvot
Andelen fasta bruttoinvesteringar i relation till BNP, löpande priser. Procent

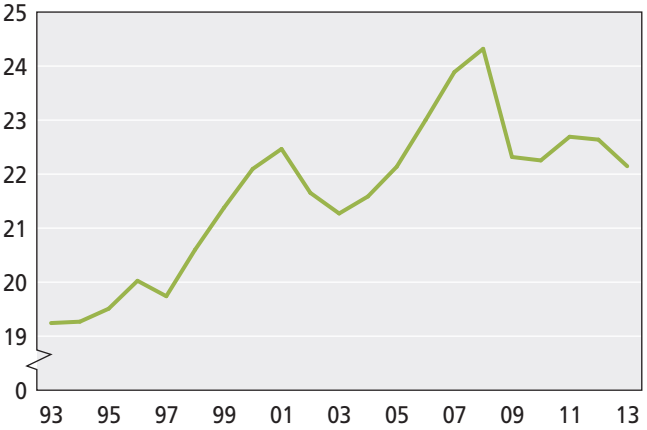

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. 2013*

Nya publiceringsnivåer för investeringstyper

Tabellen nedan är ett uttag ur SCB:s statistikdatabas och visar de nya publiceringsnivåerna för de fasta bruttoinvesteringarna fördelade på investeringstyp. På den mest aggregerade nivån redovisas nu fyra investeringstyper;

- Byggnader och anläggningar
- Maskiner och inventarier samt vapensystem
- Odlade biologiska tillgångar
- Immateriella tillgångar.

Byggnader och anläggningar fördelas på bostäder och övriga byggnader och anläggningar där den senare steg med måttliga 1,9 procent mätt i årstakt medan bostadsinvesteringarna ökade med 24 procent.

Vapensystem, som tidigare redovisades som offentlig konsumtion, klassificeras nu som fast bruttoinvestering och ingår i maskiner och inventarier samt vapensystem. Vapensystemen är på finare nivå även fördelade på maskiner, transporter och byggnader, men samtliga vapensystem klassificeras enligt ENS 2010 ändå som maskiner och inventarier. Maskiner och inventarier samt vapensystem minskade med 6,4 procent andra kvartalet mätt i årstakt, där maskininvesteringarna minskade kraftigt medan investeringar i transportmedel ökade. En annan nyhet är att investeringar i s.k. IKT, informations- och kommunikationsteknologi nu redovisas och ingår i investeringstypen maskiner och inventarier samt vapensystem. IKT-investeringarna minskade med 11,7 procent i årstakt andra kvartalet.

Odlade biologiska tillgångar, som bland annat omfattar investeringar i avelsdjur, är värdemässigt mycket liten jämfört med de andra investeringstyperna.

FoU-investeringarna ingår tillsammans med bland annat datorprogram i immateriella tillgångar. FoU, som står för drygt 15 procent av de totala fasta bruttoinvesteringarna, ökade med 7,3 procent andra kvartalet mätt i årstakt och bidrog med 1,1 procentenheter till uppgången i de totala fasta bruttoinvesteringarna. FoU-investeringarna är uppdelade i köpt och egenproducerad FoU. En stor del av FoU-investeringarna är koncentrerade till tillverkningsindustrin som står för cirka 70 procent av den köpta och drygt 50 procent av den egenproducerade.

Fasta bruttoinvesteringar (ENS 2010)
Volymförändring motsvarande period föregående år, procent efter investeringstyp och kvartal

		kv 2 2014
1	Samtliga fasta tillgångar	3,7
1.1	Byggnader och anläggningar	10,7
1.1.1	Bostäder	23,9
1.1.1.1	Permanentbostäder, nybyggnation	48,8
1.1.1.2	Permanentbostäder, ombyggnation	9,8
1.1.1.3	Fritidsbostäder	2,4
1.1.1.4	Bostäder, kostnader för ägarbyten	10,9
1.1.2	Övriga byggnader och anläggningar	1,9
1.2	Maskiner och inventarier samt vapensystem	–6,4
1.2.1	Transportmedel	8,7
1.2.2	IKT-utrustning	–11,7
1.2.3	Övriga maskiner och inventarier samt vapensystem	–9,6
1.3	Odlade biologiska tillgångar	0,6
1.4	Immateriella tillgångar	6,6
1.4.1	Forskning och utveckling	7,3
1.4.2	Datorprogram och databaser	5,6
1.4.3	Andra immateriella tillgångar	2,4

Källa: Nationalräkenskaperna

Begränsade effekter av metodbyte inom bostäder

Andra kvartalet 2014 ökade de totala fasta bruttoinvesteringarna med 3,7 procent jämfört med motsvarande period föregående år. I likhet med de senaste kvartalen var det bostadsinvesteringarna som bidrog mest till den totala investeringsuppgången. Nybyggnation av permanentbostäder, flerbostadshus och småhus, som främst baseras på SCB:s statistik över påbörjade lägenheter steg med 49 procent mätt i årstakt. Från och med denna publicering har antagandet om tiden från byggstart till färdigställande ändrats till fyra kvartal för småhusen och fem kvartal för flerbostadshusen jämfört med tidigare antagande om sex kvartals byggtid för båda bostadsformerna. Det ger något mer tyngd åt senare kvartal i påbörjandestatistiken än tidigare och gör att förändringar i påbörjad byggnation får ett snabbare genomslag på bostadsinvesteringarna i nationalräkenskaperna. Det kan nämnas att de tidigare vikterna för påbörjandestatistiken i bostadsberäkningen, som avsåg fem och sex kvartal bakåt i tiden, var relativt små och effekterna av förändringen blir inte så stora.

Antalet påbörjade lägenheter i flerbostadshus har fördubblats de senaste två åren medan ökningen för småhusen har varit mer blygsam, trots att det skett från historiskt låga nivåer. Andra kvartalet ökade antalet påbörjade lägenheter i flerbostadshus, korrigerat för eftersläpning i rapporteringen, med 33 procent jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Samtidigt minskade antalet påbörjade småhus med 1 procent.

Påbörjade småhus och lägenheter i flerbostadshus
1 000-tal

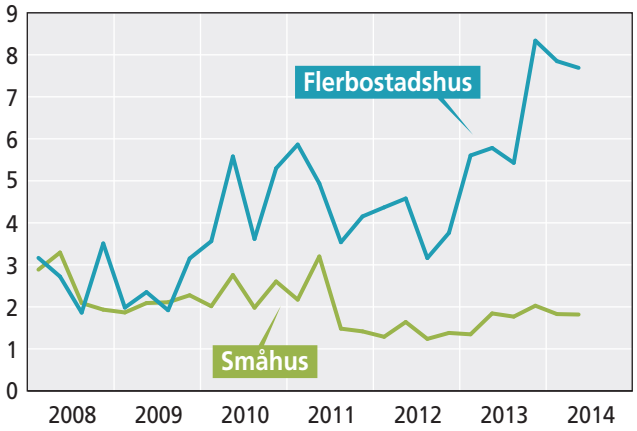

Källa: Bostadsstatistik *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Uppåt inom både näringslivet och offentliga myndigheter

Näringslivets investeringar ökade med 3,2 procent i årstakt. Bland de varuproducerande branscherna visade tillverkningsindustrin nyvunnen investeringsvilja och ökade med 6,7 procent. De flesta branscherna inom tillverkningsindustrin noterade uppgångar förutom ett fåtal såsom massa- och pappersindustri och stål- och metallframställning. De branscher som ibland benämns övriga varuproducenter, el, vatten, avlopp och återvinning, ökade investeringarna med 2,5 procent, medan investeringarna inom mineralutvinning backade med nästan 20 procent.

Tjänsteproducenterna ökade sina investeringar med 2,5 procent och lyftes främst av investeringar inom fastighetsverksamhet, d.v.s. småhus och övrig fastighetsförvaltning, som båda ökade med tvåsiffriga tal. Efter den översyn som genomförts samt efter anpassning till undersökningen Företagens ekonomi har övrig fastighetsförvaltning fått en betydligt större vikt i beräkningarna. Det berör främst branschens investeringar av övriga byggnader och anläggningar men även maskiner och inventarier. De tjänstebranscher där investeringarna minskade var handel, transport och magasinering samt hotell. Inom de offentliga myndigheterna steg investeringarna med 6,3 procent i volym, främst till följd av ökade kommunala investeringar.

Fasta bruttoinvesteringar (ENS2010)
Volymförändring motsvarande period föregående år, procent efter näringsgren SNI 2007 och kvartal

		kv 2 2014
0002	hela ekonomin, totalt	3,7
0035	näringslivet totalt	3,2
A01–F43	varuproducenter	4,3
A01–A03	jordbruk, skogsbruk och fiske	1,5
B05–C33	gruvor, mineralutvinnings- och tillverkningsindustri	4,6
B05–B09	utvinning av mineral	–19,9
C10–C33	tillverkingsindustri	6,7
C10–C12	livsmedel, drycker och tobak	–6,8
C13–C15	tillv. av textilier, kläder och läderprodukter	13,7
C16–C18	trävaru-, massa-, pappers- o grafisk industri	–9,3
C19–C21	tillv. av stenkolsprod., raff. petroleumprod. och kemiska produkter m.m.	10,0
C22–C23	gummi- och plastindustri; andra icke metalliska mineraliska produkter	22,3
C24–C25	stål- och metall; samt metallvaror (ej maskiner)	–2,8
C26	industri för datorer, elektronikvaror och optik	11,9
C27	industri för elapparatur	7,8
C28	övrig maskinindustri	7,3
C29	industri för motorfordon m.m.	7,0
C30	annan transportmedelsindustri	13,5
C31–C33	tillv. av möbler, övr. tillv.; reparation och installation av maskiner och apparater	13,1
D35–E39	försörjning av el, gas, värme och kyla m.m.	2,5
F41–F43	byggverksamhet	11,1
G45–T98	tjänsteproducenter	2,5
G45–G47	handel	–8,2
H49–H53	transport och magasinering	–21,9
I55–I56	hotell och restaurang	–18,5
J58–J60	förlagsverksamhet, film, video, TV m.m.	–0,4
J61	telekommunikation	2,3
J62–J63	dataprogramm., datakonsulter o informationstj.	2,2
K64–K66	finans- och försäkringsverksamhet	4,2
L68A	småhus	14,1
L68B	övriga fastighetsförvärv	11,8
M69–M72	juridisk, ekon. och tekn. konsultverksamhet m.m.	5,6
M73–M75	reklam och marknadsundersökning m.m.	–8,2
N77–N82	uthyrn. av fastighetsservice resetjänster m.m.	–4,5
P85	utbildning	–7,6
Q86	hälso- och sjukvård	–12,8
Q87–Q88	vård och omsorg med boende m.m.	–12,1
R90–R93	kultur, nöje och fritid	–6,7
S94–T98	annan serviceverks. o förvärvsarb. i hush. m.m.	7,0
Y0115	hushållens icke vinstdrivande organisationer	3,8
Y012	offentliga myndigheter	6,3
Y0135	statliga myndigheter och sociala trygghetsfonder	3,7
Y016	kommunala myndigheter	10,0
Y0485	primärkommunala myndigh. och kommunalförb.	8,9
Y0605	landstingskommunala myndigheter	11,7

Källa: Nationalräkenskaperna

Svagt positiv lagerpåverkan

Säsongrensat skedde en måttlig lageruppbyggnad från första till andra kvartalet med 2,2 miljarder kronor. Det var tredje kvartalet i följd med lageruppbyggnad. De två föregående kvartalen byggdes lagren upp med 0,7 respektive 1,9 miljarder kronor säsongrensat och jämfört med föregående kvartal. Lagersvängningarna har varit relativt små de senaste tre åren med undantag för den något större lageruppbyggnaden tredje kvartalet 2012.

Lagerinvesteringar inklusive värdeföremål
Miljarder kronor i 2013 års prisnivå, säsongrensade värden

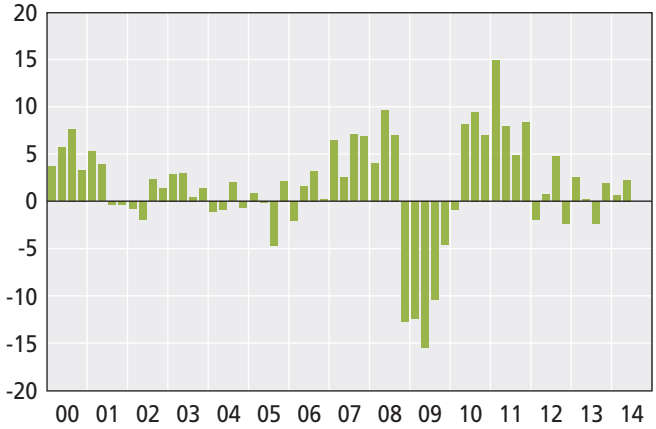

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Mätt i faktiska värden och jämfört med andra kvartalet i fjol bidrog lagerinvesteringarna med 0,3 procentenheter till BNP-utvecklingen. Både tillverkningsindustrin och handeln drog ned sina lager men i mindre omfattning än under andra kvartalet 2013. Lageromslaget i årstakt blev därför positivt. Inom industrilagren minskade både insats- och färdigvarulagren medan det skedde en svag uppbyggnad inom lagren av produkter i arbete. Tillverkningsindustrins totala lagereffekt höll tillbaka BNP-tillväxten med 0,1 procentenhet.

En förändring som påverkar lagerinvesteringarna i ENS 2010 är att svenska företags lager i utlandet nu ska inkluderas i lagerstatistiken. Inom handeln skedde en lageravveckling inom motor- och detaljhandeln. Samtidigt ökade lagren inom partihandeln, vilket delvis var en effekt av att lager ägda i utlandet numera ingår i BNP-beräkningarna.

Minskningen av detaljhandelns lager förklarades främst av beklädnadsvaror samt motorhandelns avveckling av nya bilar. Handelslagren bidrog positivt till BNP-utvecklingen med 0,4 procentenheter. Övriga lager, utöver industri- och handelslager, som bland annat inkluderar jordbruks- och skoglager samt avstämningskorrigeringar, sänkte BNP-tillväxten med 0,2 procentenheter.

Kontaktperson: Peter Buvén, 08-506 945 28

Näringsliv

Uppgång för tillverkningsindustrin

Efter den svaga inledningen på året tog produktionen i näringslivet fart igen andra kvartalet. Både de varuproducerande och de tjänsteproducerande branscherna utvecklades positivt jämfört med kvartalet innan, och denna gång var det varuproducenterna som stod för den högsta tillväxten. Antalet arbetade timmar minskade på många håll vilket indikerade en förbättrad produktivitet. Företagen förefaller vara positiva i nuläget och räknar med en ökad efterfrågan framöver.

Produktionen[1] i näringslivet ökade med 0,8 procent andra kvartalet, säsongrensat och jämfört med första kvartalet. Ökningen var delvis en följd av att tillverkningsindustrin vände upp efter att ha minskat sin produktion under årets första kvartal. Sammantaget ökade de varuproducerande branscherna med 1,3 procent och produktionen nådde upp till den högsta nivån sedan tredje kvartalet år 2011. De tjänsteproducerande branscherna fortsatte att utvecklas positivt och ökade med 0,6 procent, vilket var sjunde kvartalet i rad med positiv utveckling. Nivån på tjänsteproduktionen var den högsta uppmätta någonsin och svarade för ungefär två tredjedelar av den totala produktionen i näringslivet.

1 *Med produktion avses egentligen förädlingsvärdet, vilket definieras som produktionsvärdet minus insatsförbrukningen.*

Produktion
Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser. Index 2008=100

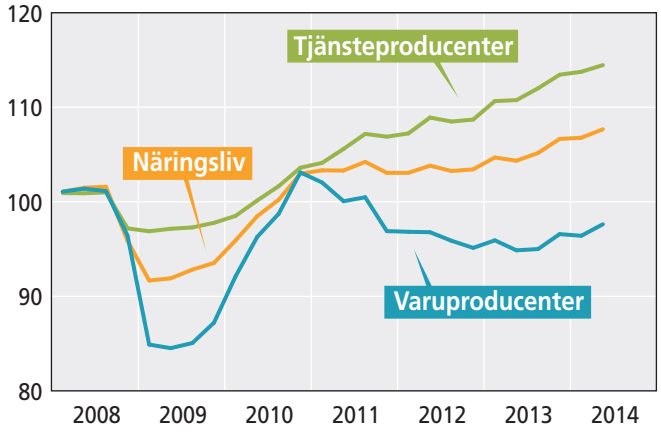

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Den definitiva BNP-beräkningen för år 2012 visade en lägre årstillväxt än de preliminära kvartalsberäkningarna. Det var främst inom de varuproducerande branscherna som förädlingsvärdet reviderades ned. En anledning till det är att årsberäkningar baseras på ett mer detaljerat underlag, vilket gör det möjligt att beräkna förädlingsvärdet som skillnaden mellan produktionsvärde och insatsförbrukning för respektive bransch. Årsberäkningen för år 2012 var också den första beräkningen som redovisades enligt det nya regelverket ENS

2010. Anpassningen till ENS 2010 har medfört flera förändringar i beräkningarna av näringslivets förädlingsvärde.

Näringslivets förädlingsvärde i ENS 2010

Med anledning av övergången från ENS 1995 till ENS 2010 har definitionen av näringslivets produktion och förbrukning uppdaterats. Nivån på produktionen är uppjusterad för hela tidsserien där tillägget för egenproducerad forskning och utveckling (FoU) är den enskilt största förändringen. Nivån på insatsförbrukningen är i sin tur nedjusterad jämfört med tidigare då köpt FoU enligt ENS 2010 klassas som fast bruttoinvestering. De branscher som har påverkats mest av dessa förändringar är branschen för datorer, elektronikvaror och optik, den kemiska industrin samt industrin för motorfordon. Justeringarna på produktion och insatsförbrukning har medfört att nivån på näringslivets förädlingsvärde har höjts väsentligt, men eftersom hela tidsserien har reviderats upp påverkas utvecklingstalen endast marginellt. I löpande priser har näringslivets förädlingsvärde justerats upp med mellan 36 och 140 miljarder kronor för åren 1993–2011.

Näringslivets förädlingsvärde
Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta referensårspriser. Referensår=2013. Miljarder kronor

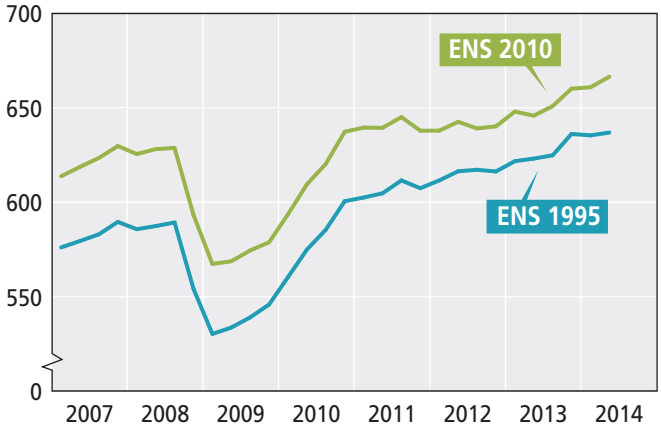

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Industriproduktionen vände uppåt

Tillverkningsindustrins svaga inledning på året vändes till en uppgång andra kvartalet då produktionen ökade med 1,4 procent, säsongrensat och jämfört med första kvartalet. Uppgången var inte gemensam för alla delbranscher, utan den starkaste tillväxten redovisades inom verkstadsindustrin som steg med 2,5 procent. Flera av verkstadsindustrins delbranscher redovisade även lagerökningar andra kvartalet, vilket tyder på att den ökade produktionen delvis kan ha hamnat på företagens lagerhyllor. Verkstadsindustrin utgör en stor andel av den totala tillverkningsindustrin och inom detta aggregat ryms även tillverkning av datorer och elektronikvaror.

Den kemiska industrin fluktuerar vanligtvis mer än verkstadsindustrin, och andra kvartalet sjönk produktionen med 3,6 procent vilket var femte kvartalet i rad med minskad produktion. Trävaru- samt massa- och pappersindustrin fortsatte också att backa och sjönk med 0,5 procent. Produktionsminskningen kan delvis förklaras av att industriföretagen i dessa branscher redan tidigare fyllt på sina lager under första kvartalet. Andra kvartalet minskade nämligen totala industrins lager av såväl insatsvaror som färdigvaror och produkter i arbete. Den största lageravvecklingen redovisades just i den kemiska industrin och i delbranschen för raffinerade petroleumprodukter.

Produktion
Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser. Index 2010=100

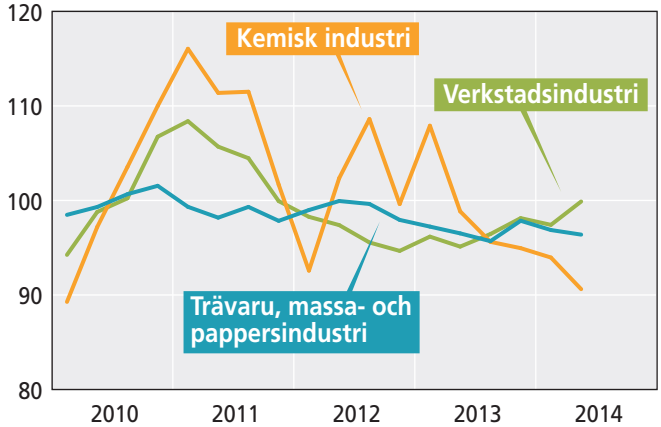

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Nedgång för industrins orderingång

Orderingången till industrin minskade andra kvartalet, justerat för kalendereffekter och säsongmönster. Tendensen var svag men variationerna var stora mellan industrins delbranscher. Anledningen till nedgången var att orderingången från exportmarknaden, som är större än hemmamarknaden, minskade jämfört med första kvartalet. Orderingången från utlandet till stål- och metallverk utvecklades särskilt svagt, vilket delvis var en följd av att denna bransch hade en mycket stark orderingång i mars. Exportorderingången andra kvartalet utvecklades å andra sidan mycket positivt i branschen för elapparatur, vilket dämpade den totala nedgången.

Orderingången från hemmamarknaden redovisade en liten uppgång andra kvartalet jämfört med kvartalet innan. Branscherna för textil och beklädnad samt datorer och elektronikvaror tillhörde vinnarna, medan övriga branscher utvecklades svagt. Den totala orderingången ökade i juni månad jämfört med maj, men trots detta var juni en historiskt svag månad. Stora nedgångar redovisades bland annat inom annan transportmedelsindustri, medan övrig tillverkningsindustri och elapparatur utvecklades positivt. Utvecklingen är dock volatil på månadsbasis, och det kan vara särskilt vanskligt att dra för stora slutsatser baserat på utvecklingen under sommarmånaderna då semesteruttagen kan variera mellan åren.

Industrins orderingång
Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser. Index 2010=100

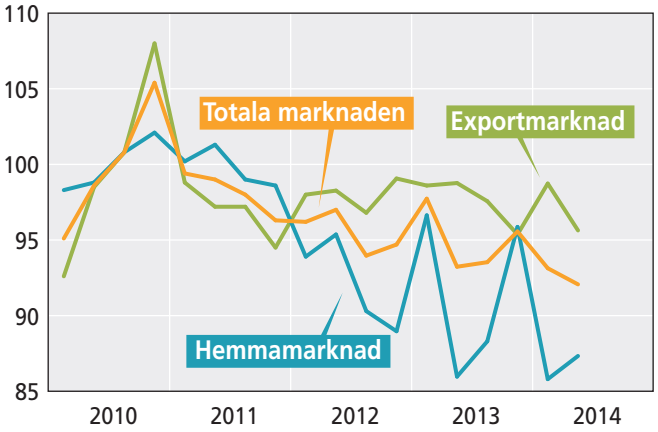

Källa: Industrins order- och omsättningsstatistik *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Uppåt för företagstjänster och IT

De tjänsteproducerande branschernas positiva tillväxttrend fortsatte även andra kvartalet då produktionen ökade med 0,6 procent jämfört med föregående kvartal. Tidigare kvartal har kännetecknats av att branscher som är beroende av hushållens konsumtion har utvecklats starkt. Handel samt hotell- och restaurangverksamhet är exempel på branscher som gått starkt under en längre tid och som har gynnats av hushållens förbättrade köpkraft. Handeln utvecklades starkt även andra kvartalet och ökade med 1,4 procent jämfört med kvartalet innan. Produktionen av tjänster relaterade till utbildning, vård och omsorg vände emellertid nedåt och minskade med 0,9 procent.

Produktion
Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser. Index 2010=100

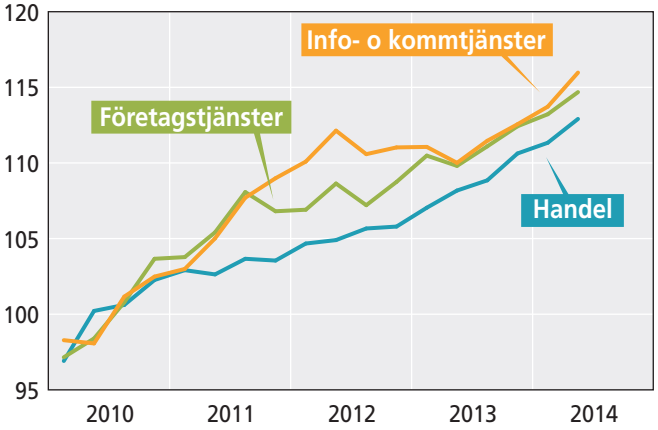

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Andra kvartalet blev det tydligt att det inte enbart är hushållen som är betydelsefulla för tjänsteproduktionens tillväxt. Produktionen av företagstjänster och informations- och kommunikationstjänster ökade med 1,3 respektive 2,0 procent jämfört med kvartalet innan. Tillväxten inom företagstjänster mattades av år 2012 men har under det senaste året börjat ta fart. Uppgången kan delvis förklaras av att konjunkturläget i omvärlden har förbättrats och att den inhemska efterfrågan har ökat i takt med att den svenska varuproduktionen har börjat återhämta sig. De ökade bostadsinvesteringarna och produktionen inom bygg- och anläggningsverksamhet har också ökat efterfrågan på särskilda företagstjänster som tekniska konsulttjänster och arkitekttjänster.

Arbetade timmar sjönk

I motsats till produktionen sjönk arbetsinsatsen i näringslivet andra kvartalet. Arbetade timmar minskade med 0,1 procent säsongrensat och jämfört med första kvartalet. En stor del av nedgången kom från tillverkningsindustrin där antalet arbetade timmar minskade med 0,7 procent, vilket var andra kvartalet i rad med fallande arbetsinsats. I byggbranschen däremot ökade timmarna med 0,6 procent efter att ha minskat något första kvartalet.

I likhet med varuproducenterna redovisade tjänsteproducenterna en marginell nedgång i arbetsinsatsen som minskade med 0,2 procent. Handeln sysselsätter en stor del av de anställda i tjänstesektorn, och det var främst där som antalet arbetade timmar sjönk. Även inom företagstjänster och IT samt inom transport- och logistikbranschen minskade arbetsinsatsen jämfört med första kvartalet. Den största ökningstakten redovisades inom branscherna för kultur och individuella tjänster. Utvecklingen på kvartalsbasis bör dock tolkas med viss försiktighet då påsken kan ha påverkat jämförelsen mellan första och andra kvartalet. Säsongrensningsmodellerna kompenserar inte fullt ut för denna effekt då den är oregelbunden och varierar från år till år beroende på när påsken infaller.

Arbetade timmar
Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2010=100

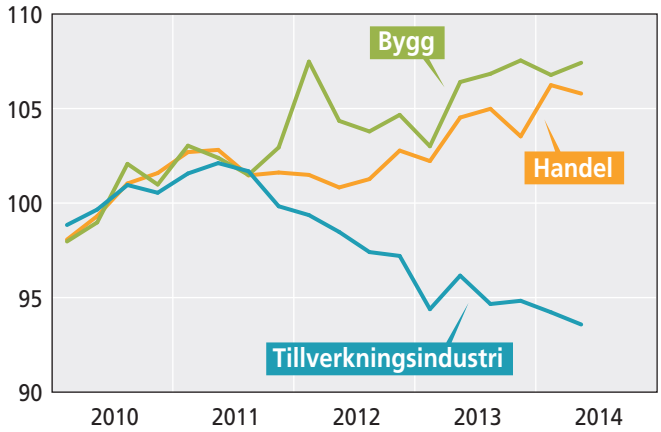

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Ökad produktivitet

Produktiviteten i näringslivet steg andra kvartalet med 1,0 procent, säsongrensat och jämfört med föregående kvartal. I de tjänsteproducerande branscherna ökade produktiviteten med 0,9 procent, vilket är en förbättring jämfört med första kvartalet då produktiviteten sjönk. Ökningen förklaras av att produktionen ökade mer än arbetsinsatsen i flera tungt vägande tjänstebranscher såsom handel och företagstjänster. Inom tjänsteproduktionen är det främst en ökad arbetsin-

sats som generar en högre produktion och produktiviteten varierar oftast därför i en lägre utsträckning. I de varuproducerande branscherna ökade arbetsproduktiviteten med 1,2 procent andra kvartalet. Ökningen var lika kraftig som i slutet av förra året och utvecklingen har nu pekat uppåt fyra kvartal i rad. Även arbetsproduktiviteten bör tolkas med viss försiktighet då förädlingsvärde och arbetade timmar säsongrensas separat.

Arbetsproduktivitet
Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2010=100

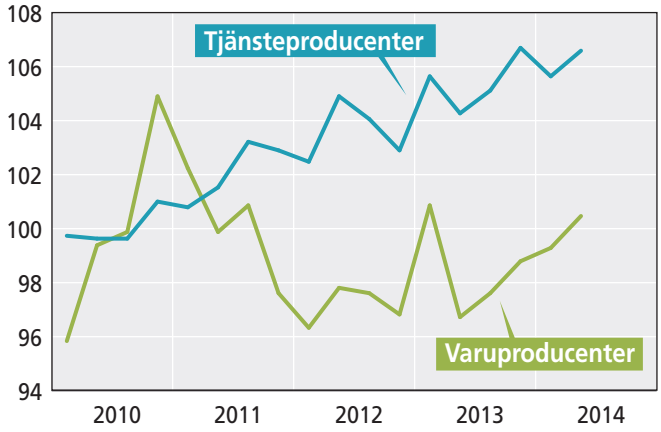

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Framåtblickande indikatorer svagt optimistiska

Även om det endast var ett fåtal branscher som utvecklades starkt andra kvartalet så förefaller näringslivet som helhet ha positiva förhoppningar om framtiden. Månadsstatistiken som har kommit efter andra kvartalets utgång visade förvisso inte på någon produktionsökning då produktionsindex för näringslivet (PIN) sjönk i juli jämfört med juni. Konjunkturinstitutets konfidensindikator för näringslivet ökade dock med 1,7 enheter och uppgick till 104,6 i augusti, vilket trots allt betyder att bedömningen av nuläget och den närmaste framtiden är något starkare än normalt (ett indikatorvärde på 100 betecknar det historiska genomsnittet). I augusti befann sig alla indikatorer för näringslivet över det historiska genomsnittet, och det var endast indikatorerna för bygg- och anläggningsverksamhet samt handel som backade jämfört med juli. Industriföretagen är i nuläget särskilt hoppfulla och förutspår en ökad produktion de närmaste tre månaderna. Även bygg- och anläggningsföretagen räknar med ökad tillväxt, men indikatorn backade då andelen optimistiska företag var något lägre än tidigare. Inom tjänstebranscherna är läget bättre än normalt och företagen spår en ökad efterfrågan samtidigt som antalet anställda troligtvis förblir oförändrat. Den bilden bekräftas även av Almegas tjänsteindikator som förväntar sig en marginell uppgång i tjänsteproduktionen tredje kvartalet. Däremot tror Almega att produktionen i tjänstebranscherna kommer att avta något under slutet av året då andelen företag som tror på en ökad efterfrågan har minskat.

Konfidensindikator näringslivet
Säsongrensade månadsvärden. Index, medelvärde=100

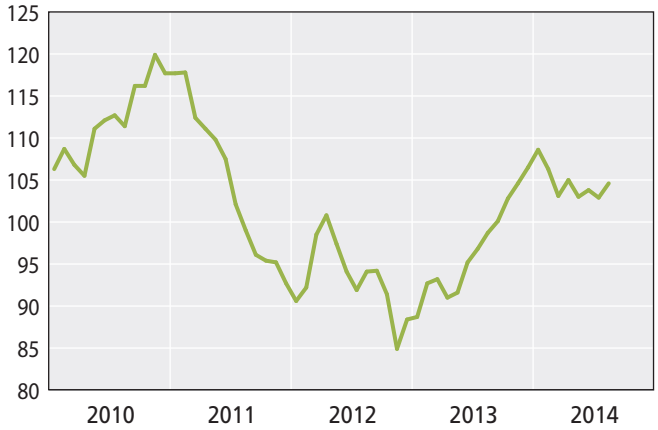

Källa: Konjunkturinstitutet *Data t.o.m. augusti 2014*

Kontaktperson: Marcus van der Poll, 08-506 947 62

Arbetsmarknad

Viss förbättring på arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden förbättrades något andra kvartalet då sysselsättningen uppvisade en förhållandevis god uppgång efter ett svagare första kvartal. Den relativa arbetslösheten minskade något, samtidigt som arbetskraftsutbudet fortsatte att stiga. Arbetsmarknaden visar dock tecken på rekryteringsproblem då antalet vakanser inom den privata sektorn steg kraftigt för andra kvartalet i rad. Det styrks av att den genomsnittliga rekryteringstiden gradvis har ökat under senare år och kan vara ett tecken på försämrad matchningseffektivitet.

God utveckling för sysselsättningen

Efter ett tämligen svagt första kvartal visade sysselsättningen en relativt god utveckling andra kvartalet i år. Säsongrensad arbetsmarknadsstatistik från arbetskraftsundersökningarna (AKU) visar att antalet sysselsatta ökade med 0,5 procent från första till andra kvartalet 2014. Det betyder att sysselsättningen i säsongrensade värden har ökat 19 kvartal i följd och senast en nedgång inträffade var tredje kvartalet 2009. Sysselsättningen bland kvinnor återhämtade sig efter en nedgång föregående kvartal och ökade med strax över 0,5 procent. För männen var ökningen endast något svagare.

Bland utrikes födda i åldern 15–74 år ökade antalet sysselsatta i säsongrensade värden med 1,4 procent och bidrog väl till den totala ökningstakten.

Sysselsatta 15–74 år
Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Tusental

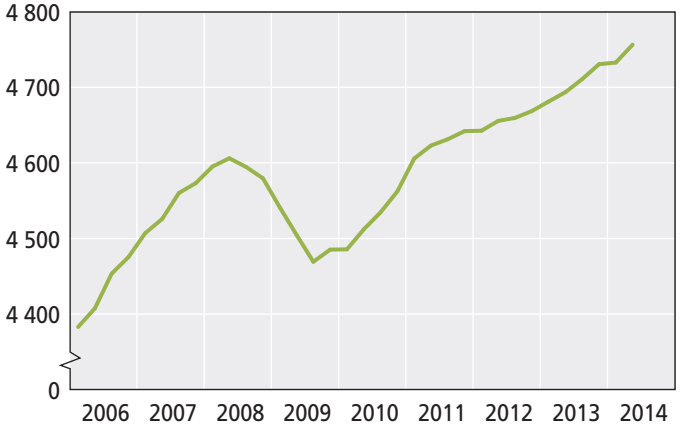

Källa: AKU och egna beräkningar *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

I kontrast till den tröga BNP-utvecklingen har sysselsättningen ökat synnerligen starkt de senaste åren och i faktiska värden har antalet sysselsatta ökat med över 230 000 personer sedan tredje kvartalet 2009. Sysselsättningsgraden, det vill säga sysselsatta som andel av befolkningen i åldern 15–74 år, har däremot inte förbättrats i samma takt och var 66,1 procent andra kvartalet 2014. Jämfört med kvartalet innan är det en ökning med 0,3 procentenheter, och sysselsättningsgraden ligger fortsatt i nivå med den som observerats under större delen av 2000-talet. Det förklaras delvis av att andelen personer i yrkesaktiv ålder minskar i procent av befolkningen, trots att sysselsättningsutvecklingen för denna grupp varit gynnsam under åtskilliga år.

Svagt nedåt för antalet arbetade timmar

Det senaste kvartalet visar en svag nedgång av antalet arbetade timmar i säsongrensade tal och tillbakagången beror uteslutande på att antalet arbetade timmar minskade för kvinnor. Totalt sjönk antalet arbetade timmar med knappa 0,1 procent, säsongrensat, och jämfört med första kvartalet.

Säsongrensad statistik från AKU visar att arbetsinsatsen minskade främst inom de varuproducerande branscherna där den nedåtgående trenden för tillverkningsindustrin fortsatte även andra kvartalet 2014. Även inom byggverksamheten sjönk antalet arbetade timmar. Bland de tjänsteproducerande branscherna uppvisade transportsektorn den största nedgången. Hotell- och restaurangbranschen visade en bättre utveckling med en ökning på 2,2 procent i antalet arbetade timmar, säsongrensat och jämfört med föregående kvartal. Även branschen information och kommunikation samt företagstjänster uppvisade tilltagande arbetsinsats i förhållande till första kvartalet.

Arbetade timmar 15–74 år
Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Miljoner timmar per vecka

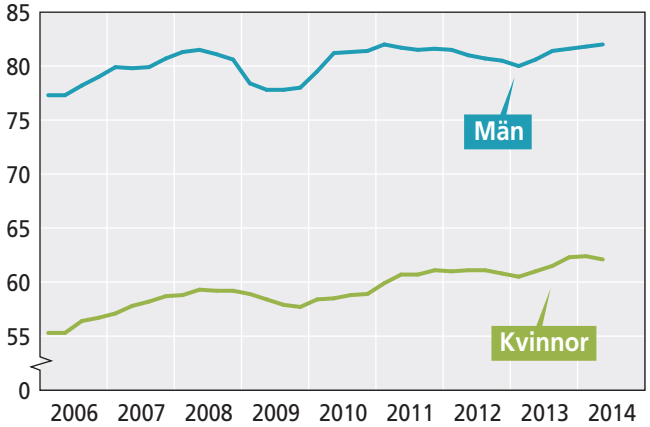

Källa: AKU och egna beräkningar *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Minskad arbetslöshet

Både den relativa arbetslösheten och antalet arbetslösa minskade säsongrensat efter att ha ökat föregående kvartal. Den säsongrensade relativa arbetslösheten minskade med 0,1 procentenheter till 8,0 procent. För både män och kvinnor sjönk den relativa arbetslösheten med 0,1 procentenheter till 8,2 procent respektive 7,7 procent.

Andel arbetslösa 15–74 år
Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Procent av arbetskraften

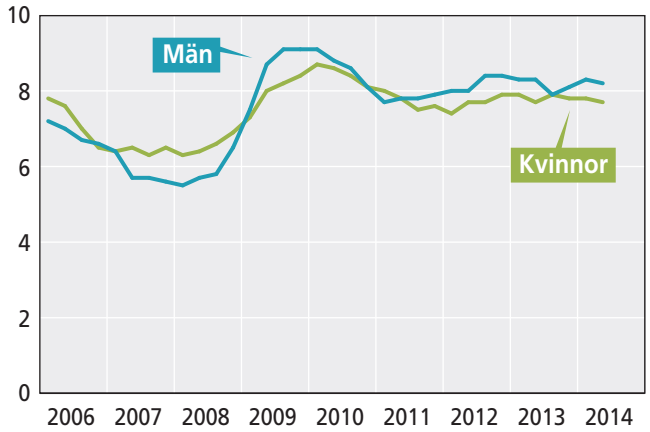

Källa: AKU och egna beräkningar *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Samtidigt som antalet sysselsatta stigit, har även utbudet av arbetskraft ökat starkt de senaste åren. Det relativa arbetskraftstalet, det vill säga andelen personer i arbetskraften av befolkningen, ökade från första till andra kvartalet med 0,1 procentenheter till 71,8 procent, säsongrensat. De senaste årens arbetsmarknadsreformer har sannolikt bidragit till tillväxten i arbetskraften. Samtidigt har en ökad andel av utrikes födda och ungdomar, grupper med ett historiskt lägre arbetskraftdeltagande och en högre arbetslöshet, sökt sig ut på arbetsmarknaden. Den kraftiga ökningen av arbetskraftsutbudet kan till viss del förklara varför den relativa arbetslösheten inte har fallit tillbaka till tidigare nivåer observerade före finanskrisen.

Andel i arbetskraften 15–74 år
Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Procent av arbetskraften

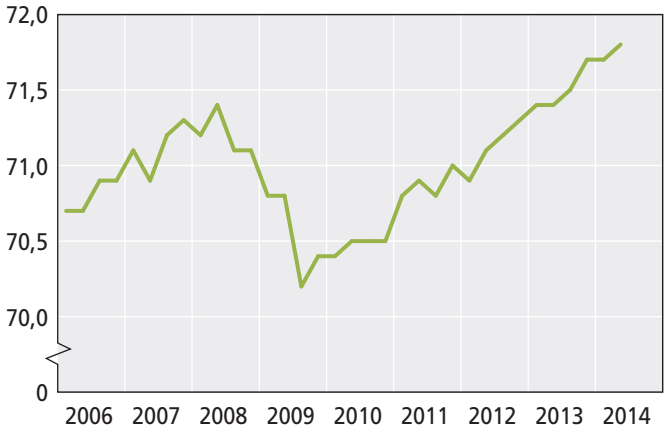

Källa: AKU och egna beräkningar *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

När arbetslösheten stiger ökar även risken för att fler ska bli långtidsarbetslösa. Det kan resultera i ihållande högre arbetslöshetsnivåer då personer som stått långt ifrån arbetsmarknaden under en längre tid har svårare att komma tillbaka till arbete när konjunkturen stärks. Antalet långtidsarbetslösa i åldern 15–74 år, det vill säga personer som hade en sammanhängande arbetslöshetsperiod på 27 veckor eller mer, var 117 000 personer under andra kvartalet 2014. Sett till arbetskraften som helhet motsvarade det 2,2 procent.

Chansen till jobb ökade andra kvartalet

Flödesstatistiken från AKU visar att chansen för en arbetslös att få en tidsbegränsad anställning ökade det andra kvartalet. Även möjligheten att gå från en tidsbegränsad anställning till fast anställning steg. Arbetsmarknaden har dock inte återhämtat sig helt efter finanskrisen och chansen till anställning var lägre än före 2008.

SCB:s Konjunkturstatistik över vakanser visar däremot signaler på att företagens otillfredsställda efterfrågan på arbetskraft ökade andra kvartalet. Antalet vakanser växte kraftigt från föregående kvartal medan antalet lediga jobb ökade svagt[1]. Det var andra kvartalet i följd som antalet vakanser ökade relativt kraftigt och utvecklingen kan indikera att företagen har problem att rekrytera och svårt att hitta kompetent personal. Rekryteringstiden, som beräknas som antalet lediga jobb i förhållande till antalet nyanställningar, visar på att den genomsnittliga rekryteringstiden gradvis har ökat de senaste åren och indikerar att matchningseffektiviteten kan ha försämrats.

Jobbchanser
Övergångsandelar mellan olika tillstånd på arbetsmarknaden från kvartal 1 till kvartal 2 respektive år (15–74 år). Procent

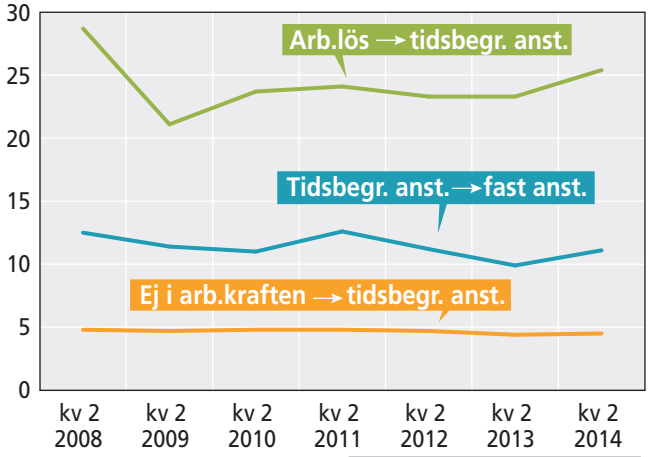

Källa: AKU *Data t.o.m. andra kvartalet 2014*

Kontaktperson: Jenny Lidmark, 08-506 944 42

1 Vakanser avser obemannade lediga jobb som kan tillträdas omedelbart. Lediga jobb är tjänster till vilka arbetsgivaren har påbörjat en extern rekrytering av en medarbetare men ännu inte tillsatt någon.

Utveckling av några indikatorer på arbetsmarknaden

År Kvartal		*Antal sysselsatta 15–74 år*	*Andel sysselsatta av befolkn. 15–74 år*	*Antal arbetslösa 15–74 år*	*Andel arbetslösa av arb.kraften 15–74 år*	*Antal personer utanför arb.kraften 15–74 år*	*Arbetade timmar 15–74 år*	*Antal lediga jobb*	*Antal varsel*
		1 000-tal	*Procent*	*1 000-tal*	*Procent*	*1 000-tal*	*1 000-tal*	*1 000-tal*	*1 000-tal*
2011	1	4 533	64,2	411	8,3	2 112	146 300	66	8
	2	4 645	65,7	434	8,5	1 988	144 400	78	11
	3	4 708	66,5	358	7,1	2 014	126 000	58	10
	4	4 617	65,1	359	7,2	2 115	148 400	55	17
2012	1	4 570	64,4	406	8,2	2 123	147 300	77	17
	2	4 678	65,8	440	8,6	1 991	142 800	80	14
	3	4 735	66,5	383	7,5	2 002	126 300	55	15
	4	4 644	65,1	383	7,6	2 104	147 200	53	26
2013	1	4 609	64,5	433	8,6	2 098	144 500	74	17
	2	4 716	66,0	452	8,7	1 982	147 800	71	16
	3	4 786	66,8	380	7,4	1 995	126 900	51	11
	4	4 708	65,6	379	7,4	2 088	151 300	57	15
2014	1	4 659	64,6	437	8,6	2 089	146 500	80	13
	2	4 779	66,4	454	8,7	1 966	148 000	82	13
Källor:		AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	KV	Af

ENS 2010 och nationalräkenskaperna

Anpassning av nationalräkenskaperna

I samband med publiceringen av nationalräkenskaperna den 18 september 2014 introducerades den uppdaterade europeiska förordningen ENS 2010. Hela tidsserien från 1993 och framåt har anpassats till de ändrade definitionerna. Samtidigt infördes också uppdaterade beräkningar på grund av att ny information och kompletterande källor kunnat tas i bruk.

Höjd BNP-nivå med knappt 5 procent i snitt för hela perioden

Av diagrammet nedan framgår skillnaden mellan publiceringen i september 2014 och tidigare publicering enligt ENS 1995. Staplarna visar BNP till marknadspris i löpande priser, miljarder kronor i respektive års prisnivå. BNP-nivån höjdes med mellan 62 och 183 miljarder kronor för olika år. Revideringen baserad på införandet av ENS 2010 är i genomsnitt för hela tidsperioden drygt 92 procent av totala revideringen. För 90-talet och början av 2000-talet är ENS-omläggningen helt dominerande.

BNP
Miljarder kronor, löpande priser

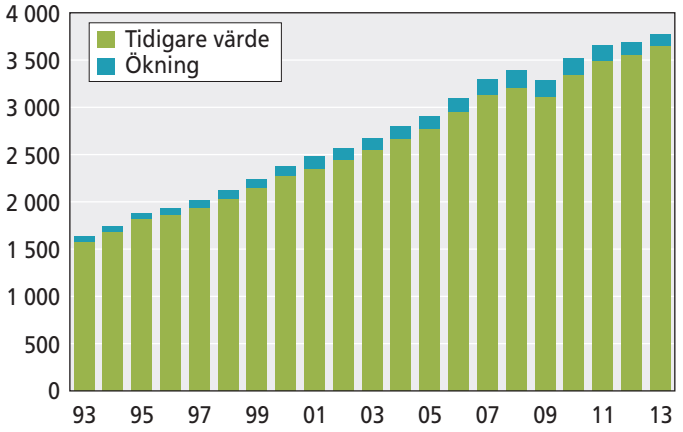

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. 2013*

Ingen större påverkan på tillväxttakten

Eftersom varje år i tidsserien har räknats om så har inte tillväxttakten ändrats mer än några tiondelar per år. Av följande diagram framgår den reala BNP-tillväxten enligt ENS 2010-beräkningen samt förändringen jämfört med publiceringen enligt ENS 95. Den större ändringen av år 2012 beror på att en detaljerad årsberäkning med mycket ny information har gjorts för detta år.

BNP-tillväxt
Procent

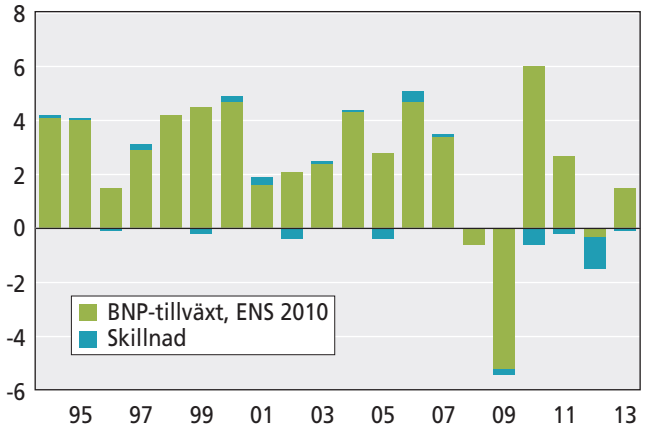

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. 2013*

Förändrad redovisning av Forskning och Utveckling enligt ENS 2010

Den klart största förändringen handlar om hur Forskning och Utveckling (FoU) ska hanteras. Enligt tidigare versioner av regelverket har FoU-utgifter behandlats som kostnader i produktionen. Anpassningen till ENS 2010 innebär att FoU-utgifter nu redovisas som fast bruttoinvestering istället. Produktionsvärde, insatsförbrukning, fasta bruttoinvesteringar, offentliga konsumtionsutgifter och kapitalförslitning har påverkats mycket av detta. Det är också förklaringen till att BNP, BNI och fasta bruttoinvesteringar har höjts betydligt.

FoU-investeringarna särredovisas för FoU producerad inom egen verksamhet respektive inköpt FoU. Den klart största posten är egenproducerad FoU, som utgör drygt 60 procent av totala FoU-investeringarna. Inom näringslivet utgör egenproducerad FoU drygt hälften och inom offentlig verksamhet är egenproducerad FoU-verksamhet helt dominerande. Under perioden 1993–2013 hade näringslivet mellan 73 och 83 procent av de totala FoU-investeringarna. Näringslivets andel var allra högst runt millennieskiftet.

BNP
Miljarder kronor, löpande priser

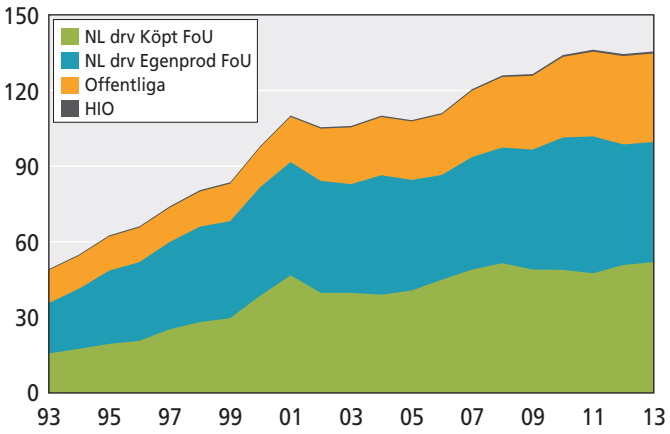

Källa: Nationalräkenskaperna *Data t.o.m. 2013*

Sverige är ett forskningsintensivt land med en högt utvecklad tjänsteverksamhet på berörda områden. Tillsammans med Finland ligger Sverige i toppskiktet inom EU när det gäller FoU-andelen i ekonomin. Därför blir den totala insatsen av FoU som kapitaliserade tillgångar högre än i de allra flesta andra länder. För perioden 1993 och framåt utgörs cirka 4 procent av BNP:s nivåhöjning av de tillkommande FoU-investeringarna.

Några andra ENS 2010-ändringar

Även militärt material har blivit investering
Militära vapen och utrustning benämndes tidigare *Försvarets varaktiga varor*. I ENS 2010 betecknas de *Militära vapensystem* och registreras som investering istället för som tidigare förbrukning. Att ha ett försvar betraktas därmed som en form av produktion. Militära vapen och vapensystem bör ses som att de används kontinuerligt i denna produktion, även om de bara används i avskräckande syfte.

Dessa tillgångar, på ungefär 10 miljarder kronor motsvarar jämförelsevis cirka 10 procent av statens förbrukning, och utgör ett tillskott på nästan 10 procent till statens fasta bruttoinvesteringar. Omflyttningen medför dock ingen direkt förändring av den totala statliga användningen, eftersom förbrukningen minskar med samma belopp när de militära varorna kapitaliseras. En avskrivningspost tillkommer på respektive års investeringar i kapitalstocken och den statliga konsumtionen ökar med detta årliga kapitalavskrivningsbelopp.

Gränsen mellan offentliga och privata bolag har ändrats
De kriterier som avgör om en verksamhet ska ingå i den offentliga förvaltningen eller i det privata näringslivet har i viss mån ändrats i ENS 2010. Hänsyn ska även tas till bolagens relation till ägarna, om försäljningen är konkurrensutsatt och graden av självständighet i beslutsfattandet. Det räcker inte längre med att intäkterna ska täcka minst 50 procent av kostnaderna.

Eftersom det finns en stor mängd bolag som behöver prövas mot de nya kriterierna kommer omklassificeringen att pågå under några år framöver. NR har redan identifierat cirka 25 bolag som har flyttats från näringslivet till den offentliga förvaltningen. De största av dessa är Södersjukhuset AB, Danderyds sjukhus AB, Södertälje sjukhus AB och St. Eriks ögonsjukhus AB. Motiveringen är att dessa enheter är offentligt kontrollerade, samt att den offentliga förvaltningen i praktiken är den enda beställaren och har bestämmanderätt över producenten. Ändringen har emellertid endast medfört marginella ändringar i redovisade belopp.

Den momsbaserade delen av EU-avgiften bokförs inte längre som en skatt utan utgör en löpande transferering som betalas av varje medlemsland till EU. Det innebär att Sveriges BNI, bruttonationalinkomst, höjts med mellan 1,5 och 10 miljarder kronor olika år sedan 1995. När ekonomin kraftigt försämrades år 2009 sänktes momsavgiften med drygt 4 miljarder kronor.

1995	8,64	2005	3,11
1996	8,09	2006	4,23
1997	10,3	2007	4,48
1998	9,15	2008	4,32
1999	7,35	2009	–4,31
2000	8,17	2010	1,44
2001	7,23	2011	1,56
2002	5,19	2012	1,64
2003	5,43	2013	1,72

Eftersom medlemsstaternas EU-avgifter i hög grad baseras på BNI, så innebär en höjning att Sveriges EU-avgift skulle kunna påverkas. Men det beror på hur mycket de andra medlemsländerna reviderar sina BNI-uppgifter, eftersom avgiften baseras på relativa andelar. Vidare kan inte åren före 2010 påverkas eftersom de är så kallat ” låsta” vad gäller uttag av EU-avgiften.

Den ändrade redovisningen av **Trepartshandel** (f.d. Merchanting) innebär att hela värdet nu ingår i exporten av varan. Tidigare bokfördes handelsmarginalen som en tjänst. Marginalen har bara flyttats från tjänste- till varuhandel. Det innebär ingen förändring beloppsmässigt.

Lönebearbetning i utlandet registreras nu netto som ett påslag på varan. Tidigare redovisades hela värdet av varan och påslaget i utrikeshandeln. Det innebär att såväl export som import har sänkts med lika stora belopp. Underlag finns från 2007 och det rörde sig om 15–18 miljarder de tre första åren. Därefter har små korrigeringar på någon miljard gjorts.

Uppdateringar på grund av att ny information tillkommit

Utöver ENS 2010-anpassningen har även andra förändringar i beräkningarna införts. Det hör samman med att mer och framför allt ytterligare detaljerad information tillkommit. De totala ändringarna berör främst 2000-talet, och handlar som mest om en nivåhöjning av BNP på en dryg procent åren 2008 och 2009.

Det är framför allt beräkningarna av byggproduktion samt investeringar i bostäder och övriga byggnader och anlägg-

ningar som har setts över. Det har medfört höjningar under 2000-talet på mellan 10 och 35 miljarder. Vidare har resevalutan justerats med nya uppgifter från 2006 och framåt, vilket sänkt såväl export- som importuppgifterna med upp till 20 miljarder något år.

Ekonomiska aggregat påverkas

BNP-nivån har justerats uppåt. Vi har således blivit "rikare" till följd av ändringen. BNP per capita har ökat med 19 000 kronor från 368 000 till 387 000 kronor år 2011.

Effekter på olika aggregat år 2011

	Ändring %	*Ändring mdkr*	*Anledning*
BNP-nivå, löpande priser	5,1	176	mest investeringar
BNI	5,7	202	investeringar, moms rev löner till/från utlandet
Fasta bruttoinvest.	5,2*	180	mest FoU
Export	–0,8*	–28	mest resevaluta, FISIM, lönebearbetning
Import	–0,2*	–6	mest resevaluta, FISIM, lönebearbetning
Hushållskonsumtion	0,5*	22	mest resevaluta
Offentlig konsumtion	–0,1*	–3	militära vapensystem
	Tidigare	**Nu**	
Investeringskvot	18,9	22,6	
Skattekvot	44,4	42,5	
Sparkvot exkl tjänstepremiepensioner	3,8	5,8	kapitalink., utlandslöner
Offentlig bruttoskuld/BNP	38,6	36,1	
Offentligt finansiellt sparande/BNP	0,2	–0,1	ändrad EDP-förordning

** Avser effekt på totala BNP*

Ändrad manual för betalningsbalansen

Även den manual som betalningsbalansen följer, BPM6, har uppdaterats och anpassats för att vara i överensstämmelse med den reviderade nationalräkenskapsförordningen. Det har medfört ändringar av bland annat hur export och import av finansiella indirekt beräknade tjänster redovisas. Framför allt exportuppgifterna har ändrats och reducerats med som mest upp till 8 miljarder kronor några år i mitten på 2000-talet.

Det offentliga finansiella sparandet

Det offentliga sparandet redovisas enligt en särskild förordning för konvergenskriterierna om Excessive Deficit Procedure (EDP). Mellan redovisningen av sparandet enligt EDP respektive NR har funnits en definitionsskillnad vad gäller vissa räntetransaktioner och framtida räntesäkringsavtal. Förordningen för EDP har nu ändrats och i och med höstens rapportering har skillnaden mellan EDP-sparandet och NR-sparandet försvunnit.

Hur ser det ut i andra länder?

Alla länder ska anpassa sina nationalräkenskaper till ENS 2010-förordningen under september månad så om några veckor kan vi få veta vad som hänt i de olika länderna och hur stora de totala förändringarna har blivit.

Kontaktperson: Birgitta Magnusson Wärmark, 08-506 945 51

Den låga KPI-inflationen och tjänstepriserna

Ingen dramatisk tjänsteprisnedgång

Den låga inflationen har varit i fokus sedan en tid tillbaka, både i Sverige och i andra länder i Europa. SCB samlar in priser och sammanställer en rad olika index vars syfte är att mäta inflationen i den svenska ekonomin. Den här artikeln handlar om måttet Konsumentprisindex (KPI) och vad som påverkat KPI-inflationen den senaste tiden.

Prisutvecklingen på tjänster i KPI redovisas särskilt eftersom många användare visat stort intresse för den senaste tidens nedgång i dessa priser och det finns tecken på att den lägre tjänsteprisinflationen påverkat penningpolitiken. En poäng som görs i den här artikeln är att den lägre tjänsteprisinflationen under 2013 berodde på prisnedgångar för vissa speciella tjänster snarare än en generell prisnedgång. Under 2014 har däremot en bredare nedgång i tjänsteprisinflationen skett, men den har inte varit särskilt dramatisk.

HIKP står för Harmoniserat Konsumentprisindex, ett index som sammanställts av respektive land utifrån gemensamma metoder. KPI och HIKP skiljer sig därför åt, både avseende vad som ingår i beräkningarna och hur beräkningarna genomförs. Båda måtten visar dock på en relativt låg inflation sedan ett par år tillbaka.

Inflationen enligt KPI och HIKP[1]

Procentuell förändring jämfört med motsvarande månad föregående år

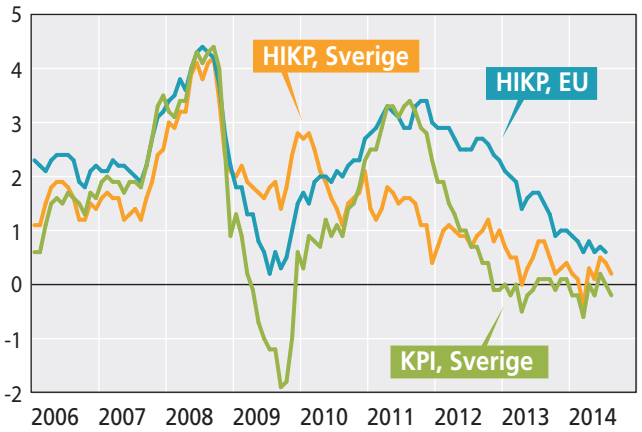

Källa: Konsumentprisindex och Eurostat

Data t.o.m. augusti 2014

Vad är KPI?

Konsumentprisindex (KPI) är ett mått på den allmänna prisutvecklingen och ska ange hur mycket priserna i genomsnitt förändras från en tidsperiod till en annan. Det är ett prisindex för hushållens konsumtion där utgångspunkten är att mäta effekten av prisförändringar på de kostnader hushållen har i egenskap av brukare av olika varor och tjänster i samhället. KPI är en urvalsundersökning som täcker cirka 95 procent av all konsumtion. KPI består av ett stort antal delundersökningar, som var och en täcker olika områden av ekonomin. Till exempel så finns en undersökning för elkraft, en annan för begagnade bilar, en för böcker och så vidare. För att följa den genomsnittliga prisutveckligen för alla varor och tjänster i ekonomin samlar SCB in ett stort prismaterial. Cirka 16 000 prisnoteringar samlas in på plats ute i butiker, genom direkt kontakt med företag och från olika webbsidor. För läkemedel, alkoholvaror och de flesta livsmedel får SCB numera in kassaregisterdata, vilket i princip innebär att dessa varor totalundersöks. Flera miljoner prisnoteringar inkluderas därför normalt i en månads KPI-tal.

Det är ofta svårt att förstå anledningen till att inflationen är hög eller låg utifrån den totala KPI-förändringen. Det blir inte mer lättbegripligt av att studera alla olika delindex som KPI bygger på eftersom detaljeringsnivån är alltför hög. I KPI finns index som visar prisutvecklingen för småkakor, sytråd och blomjord för att nämna några exempel. För att få en överblick av vad som driver inflationen är någon form av sammanställning eller kategorisering i grupper nödvändig.

Ett sätt att gruppera varor och tjänster är efter konsumtionsändamål, till exempel så klassas mjölk inom gruppen ”livsmedel” och bensin inom gruppen ”transport”, vilket är det sätt som presenteras på SCB:s webbsida[1]. Ett annat sätt är att istället sammanställa de större grupperna ”varor” och ”tjänster” och bryta ut sådana varor och tjänster som har med energi- och boendekostnader[2] att göra, det vill säga totalt fyra grupper. Energivarorna ”elkraft” och ”bensin” står här för cirka 85 procent av energikostnaderna medan ”hyres-” och ”räntekostnader” står för cirka 79 procent av boendekostnaderna. I diagrammet och tabellen nedan visas effekterna från dessa grupper på KPI-inflationen de senaste åren.

Effekter på KPI-inflationen

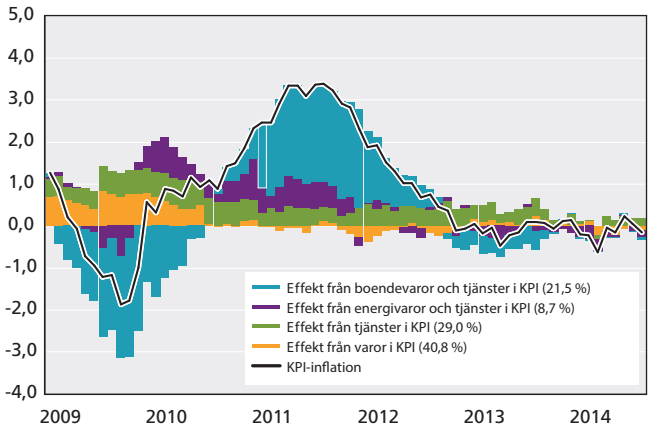

Källa: Konsumentprisindex *Data t.o.m. augusti 2014*

Effekter på KPI-inflationen
Procentenheter

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
KPI	**–0,5**	**1,2**	**3,0**	**0,9**	**0,0**	**–0,1**
Varor	0,7	0,3	–0,1	–0,1	0,1	–0,1
Tjänster	0,5	0,6	0,4	0,4	0,3	0,1
Energi	–0,1	0,6	0,5	0,0	–0,2	–0,2
Boende	–1,6	–0,3	2,1	0,6	–0,3	0,0
Varav räntekostn.	*–1,9*	*–0,4*	*1,8*	*0,1*	*–0,5*	*–0,3*
Varav övrigt boende	*0,3*	*0,2*	*0,4*	*0,4*	*0,3*	*0,3*

Källa: Konsumentprisindex

Vad påverkar inflationen?

Utifrån det senare sättet att kategorisera KPI blir det tydligt att de stora effekterna på inflationen de senaste åren kommer från ändrade boende- och energikostnader. I synnerhet har effekten från räntekostnader (inom gruppen boende) svängt dramatiskt. Den stora effekten från räntekostnader beror framförallt på den förda penningpolitiken i Sverige. Riksbankens styrmedel för penningpolitiken, reporäntan, påverkar många bolåneräntor relativt omedelbart. I KPI ingår bolån på egnahem med löptider från 3 månader upp till 8 år, vilka sammanställs i ett räntesatsindex. Att förändringar i reporäntan i hög grad korrelerar med detta räntesatsindex i KPI visas i diagrammet nedan.

Reporänta och räntesatsindex i KPI
Räntesatsindex avser bolån knutna till egnahem i KPI

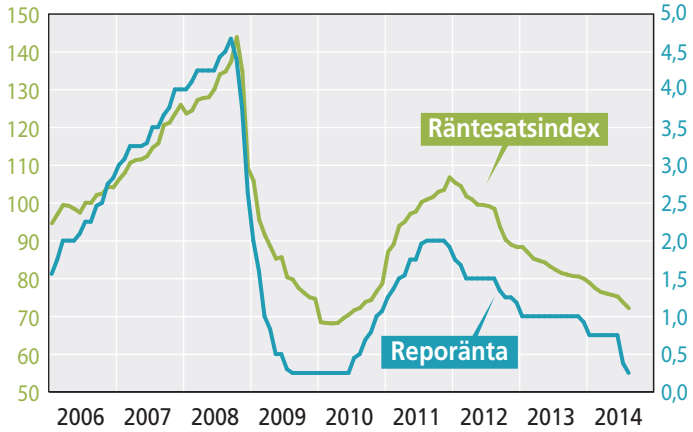

Källa: Konsumentprisindex och Riksbanken *Data t.o.m. augusti 2014*

Effekten från varor har varit relativt marginell de senaste åren, medan effekten från tjänster har varit högre och dessutom mer stabil. Under 2013 och 2014 har dock även tjänsteprisinflationen i KPI sjunkit (se sista diagrammet), vilket många användare har påtalat. Att just tjänsteprisinflationen sjunkit verkar även fått en viss påverkan på många

1 Denna gruppering sker efter en internationell standard som kallas COICOP – Classification of Individual Consumption According to Purpose.

2 Ytterligare ett alternativ är att inte räkna boenderelaterade varor och tjänster separat. På så sätt skulle tjänster utgöra cirka 44 procent av KPI istället för 29 procent. Med tanke på att hyror och andra boenderelaterade tjänster och varor ofta prissätts på speciella sätt (en speciell vara kopplad till boendekostnader är till exempel räntekostnader) verkar det mer rimligt att istället särredovisa dessa varor och tjänster.

inflationsprognoser och kan också ha påverkat penningpolitiken[1]. Det kan därför vara motiverat att mer noggrant titta på just prisutvecklingen inom den gruppen.

Speciella ”tjänster” har dragit ned inflationen

Först och främst är det inte alltid enkelt och självklart med en uppdelning av konsumentprodukter i varor och tjänster, eftersom varor och tjänster många gånger kan vara sammankopplade på olika sätt. Om gränsen är diffus över tid uppstår ett tydligt problem vid prismätningen eftersom det mest grundläggande paradigmet vid prisjämförelser är att jämföra ”lika med lika”[2] vid varje mättidpunkt. Det här problemet finns till exempel inom gruppen post och telekommunikationer i KPI.

Gruppen post och telekommunikationer, som utgör cirka 12 procent av hela gruppen tjänster, består till 5 procent av posttjänster och till 95 procent av teletjänster och telefoner. Någon ytterligare redovisning av hur stor del av dessa ”tjänster” som i själva verket utgörs av varor, det vill säga själva telefonerna, görs dock inte av SCB på grund av att uppgifterna är sekretessbelagda. En del av prisutvecklingen inom gruppen kan därmed i själva verket bero på prisutvecklingen på mobiltelefoner, vilket inte bör kopplas ihop med prisutvecklingen på tjänster i övrigt. Det är dock ingen hemlighet att det också är svårt att mäta prisutvecklingen inom teleområdet, framförallt på grund av att mobiltelefonerna ofta säljs tillsammans med olika typer av mobilabonnemang. SCB följer i dagsläget endast prisutvecklingen på mobiltelefoner och abonnemang separat. Det är också svårt att bedöma kvalitetsändringar både avseende mobiltelefoner och teleabonnemang. Nya modeller av mobiltelefoner introduceras relativt snabbt på marknaden och skillnaderna kan vara stora med avseende på tekniska förbättringar. Produktiviteten i branschen är hög och priserna påverkas i hög grad av design och modeeffekter, vilket gör det än svårare för SCB att särskilja prisförändringar från kvalitetsförändringar. Teleabonnemangen justeras generellt sett ofta men i relativt liten grad per gång. I KPI nyttjas en metod med kundprofiler för att fånga in hur ändringar i samtalskostnader, datatrafik med mera ska värderas.

Prisutvecklingen inom post och telekommunikationer har dragit ned inflationen på ett relativt konstant sätt (med en knapp tiondel) sedan drygt fyra år tillbaka. Det negativa bidraget har dock ökat något under 2014.

En andra grupp tjänster som dragit ned inflationen de senaste åren är flygresor. I diagram på nästa sida visas en sammanslagning av inrikes och utrikes flyg samt med charterresor[3]. Bidraget till inflationen från denna grupp varierar mellan åren. Flygresorna påverkar uppåt under 2010 och 2012, medan de dragit ned inflationen under 2011, 2013 och hittills under 2014. Anledningen till flygresornas negativa inflationsbidrag den senaste tiden analyseras inte av SCB. Både energipriser och växelkurs har dock generellt sett en indirekt påverkan på vissa varor och tjänster i KPI, särskilt sådana med stort energiberoende[4].

Sedan en tid tillbaka samlas priser på många flygresor in från en webbaserad sökmotor. Urvalet av flygresor har utökats och likaså fördelningen av när i tiden resorna ”köps”[5]. Biljetter till en viss destination en viss specificerad avgång ”köps” vid fem olika tillfällen under en tremånadersperiod innan resans avgång. De fem lägsta priserna samlas in vid varje ”köptillfälle”. Syftet med den nya metoden är bland annat att bättre spegla konsumentbeteendet med avseende på att många köper flygresor med framförhållning och att olika så kallade lågprisalternativ tagit sig in på marknaden. Det är tydligt att dagens undersökning uppvisar en större volatilitet jämfört med tidigare.

Den generella tjänsteprisinflationen

Om vi bortser från prisutvecklingen för teletjänster (och telefoner) och flygresor har tjänsteprisinflationen varit relativt stabil till och med 2013. Det är först under 2014 som effekten på inflationen från dessa prisförändringar sjunker mer tydligt (se diagrammet och tabellen på sid 25).

Den största påverkan på tjänsteprisinflationen under de senaste åren kommer från gruppen diverse tjänster. Det är framförallt priserna inom restaurang och logi som påverkar uppåt, men även olika typer av kostnader kopplade till bilen (bland annat underhåll och service) bidrar från denna grupp liksom hårklippning och styling. Den relativt stora och spretiga gruppen nöjen och kulturella tjänster drar också upp inflationen relativt mycket under 2009–2011. Därefter har prisökningarna varit mindre. Nöjen och kulturella tjänster är den enda grupp som ökar sitt bidrag så här långt under 2014 jämfört med 2013. Grupperna resor och transport, hälso- och sjukvård och diverse tjänster minskar alla sin påverkan på inflationen så här långt under 2014 jämfört med 2013.

Tjänsteprisinflationen har därmed minskat på relativt bred front under 2014, även om prisutvecklingen exklusive telekommunikationer och flygresor fortfarande inte visar på någon större förändring.

1 Se ”Perspektiv på den låga inflationen” Fördjupningsruta i penningpolitisk rapport februari 2014.

2 Om inte alla variabler i mätningarna utom just priset kan hållas konstant så är ett prisindex i princip oanvändbart för alla sina syften. Det är tex. ofta svårt att särskilja hur stor del av en prisförändring som utgörs av en ändrad kvalitet (om någon) då en ny vara introduceras på marknaden.

3 Priset på charterresor beror givetvis bara delvis på priset på flygresan eftersom även boendet på resmålet ingår.

4 På samma sätt som att lägre energipriser indirekt kan påverka inflationen påverkar också reporänteförändringar indirekt genom att företagen får ändrade kostnader för sina lån vilket i viss mån kan tänkas övervältras på konsumentpriserna. Ett exempel på det är att ränteförändringar ofta indirekt påverkar hyran i hyreshus.

5 När SCB samlar in priser på flygresor ”provbokas” biljetter dvs. alla steg fram till själva betalningen genomförs i syfte att efterlikna ett faktiskt köp.

Det som karakteriserar slutet av 2013 och hittillsvarande 2014 är snarare en svag prisutveckling på bred front i KPI, där få grupper av varor eller tjänster driver upp inflationen. Varuinflationen är svagt negativ (bidrar nedåt med 0,1 procentenheter under 2014), detsamma gäller inflationen för varor och tjänster kopplade till energi- och boendekostnader (energi –0,2 procentenheter och boende –0,02 procentenheter). Det enda som egentligen driver inflationen något uppåt för tillfället är faktiskt tjänsteprisinflationen, om man bortser från de speciella tjänsterna telekommunikationer och flygresor som ger negativa inflationsbidrag.

Effekt på inflationen från tjänster och från olika delgrupper inom tjänster

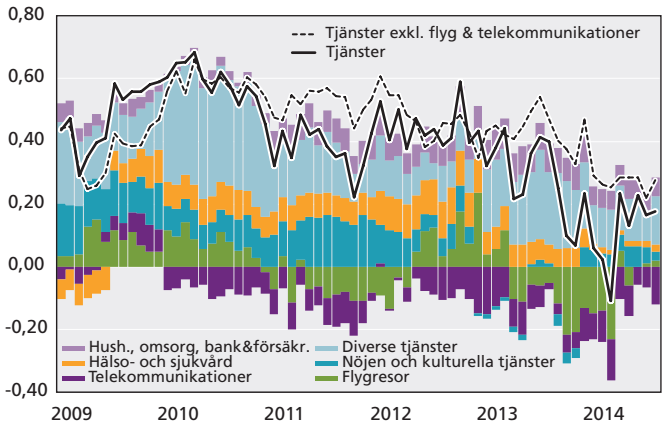

Källa: Konsumentprisindex *Data t.o.m. augusti 2014*

Effekt på inflationen från tjänster i KPI
Procentenheter

	2009	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*
Tjänster	0,48	0,59	0,38	0,45	0,28	0,10
Tjänster exkl. flygresor	0,40	0,51	0,45	0,40	0,35	0,18
Tjänster exkl. flygresor och tele	0,38	0,59	0,52	0,47	0,44	0,27
Post och tele	0,03	–0,07	–0,08	–0,07	–0,08	–0,09
Nöjen o kultur	0,14	0,09	0,14	0,07	–0,01	0,05
Resor o transp.	0,08	0,12	0,01	0,15	0,00	–0,06
Varav flygresor	*0,08*	*0,07*	*–0,07*	*0,05*	*–0,07*	*–0,07*
Hälso- o sjukvård	0,01	0,08	0,08	0,11	0,07	0,02
Div. tjänster	0,18	0,35	0,16	0,10	0,22	0,13
Övrigt (hush.tjänst. bank&försäkr. mm)	0,04	0,03	0,07	0,08	0,09	0,06

Källa: Konsumentprisindex

Kontaktperson: Peter Nilsson, 08-506 942 21

SCB beräknar nya inflationsmått från 2014

Nya konstantskatteindex

SCB beräknar två nya inflationsmått från och med 2014. Ett index beräknas utifrån KPI och benämns KPI-KS (KPI med konstant skatt). Det andra beräknas som ett uppdrag till Riksbanken utifrån det underliggande inflationsmåttet KPIF och benämns KPIF-KS (KPI med fast ränta och konstant skatt). Det har sedan länge saknats användbara konstantskatteindex i Sverige, både som kompletterande index inom penningpolitiken och för andra syften såsom avtalsreglering. Ett konstantskatteindex visar inflationen utan den påverkan som finanspolitiken har på priserna.

Olika prisindex för olika användningsområden

Kvalitén hos ett prisindex – liksom hos varje annan produkt – bestäms normalt av dess användbarhet för det som det är avsett för. Konsumentprisindex (KPI) är konstruerat för flera olika användningsområden. I korthet är dessa framförallt följande tre ändamål:

- kompensationsändamål d.v.s. att värdesäkra vissa specifika belopp i samhället såsom pensioner, bidrag eller olika skatter.
- målvariabel för Sveriges penningpolitik.
- fastprisberäkning (deflatering) av till exempel nationalräkenskaperna.

Utifrån KPI beräknar SCB olika kompletterande inflationsmått på uppdrag av Riksbanken. Dessa mått, KPIF och KPIX, kallas ofta för mått på underliggande inflation och visar en annan prisutveckling än KPI eftersom de inte innefattar samtliga varor och tjänster i ekonomin. De underliggande inflationsmåttens användningsområde är främst inom penningspolitiken. Sedan länge har brister påtalats i KPIX, som därför har fasats ut av Riksbanken. KPIF (KPI med fast ränta) är därför det huvudsakliga måttet på underliggande inflation som används inom penningpolitiken idag.

Tanken med ”fast ränta”[1] i måttet KPIF är att exkludera de direkta effekterna från en ändrad reporänta på KPI. På så sätt visar KPIF, i någon mån, prisutvecklingen exklusive effekterna från penningpolitik. Penningpolitiken påverkar visserligen KPI även indirekt till viss del men det är svårt att exkludera de effekterna på något bra sätt i ett inflationsmått[2]. På samma sätt kan man säga att tanken med index som beräknas med konstant skatt är att exkludera effekterna från en ändrad finanspolitik d.v.s. från ändrade skatter och subventioner på varor och tjänster.

Nya prisindex med konstant skatt

SCB beräknar sedan årsskiftet två nya prisindex, KPI-KS (KPI med konstant skatt och KPIF-KS (KPI med fast ränta och konstant skatt).

Båda de nya inflationsmåtten har, i första hand, andra syften än KPI. Det finns ett tydligt användningsområde för dessa index som komplement till KPI i stabiliseringspolitiska sammanhang men det är främst KPIF-KS som har det specifika syftet. Det beräknas också som ett uppdrag åt Riksbanken. KPIF-KS kan ses som ett inflationsmått som, till skillnad från KPI, varken påverkas av penning- eller finanspolitik.

KPI-KS är istället tänkt att vara användbart för kompensationsändamål i vissa situationer, exempelvis i avtalssammanhang. KPI-KS har konsumentens perspektiv och utgår från hushållens kostnader, vilket gör måttet lämpligt för kompensationstillämpningar relaterade till hushållen. I många avtal vill man ha ett index som utgår från den allmänna prisutvecklingen, men som exkluderar momsändringar och andra politiskt beslutade skatteändringar.

Både KPI-KS och KPIF-KS är oberoende av sättet för skatteuttagning d.v.s. effekten av en växling mellan direkt och indirekt beskattning. Om regeringen till exempel tar bort hela eller delar av jobbskatteavdraget, vilket motsvarar en höjning av en direkt skatt, och kompenserar det med att sänka den indirekta beskattningen, d.v.s. skatter som vanligen belastar olika konsumentprodukter såsom bensin, alkoholvaror eller moms, skulle det få stora effekter på KPI-inflationen, men inte alls påverka dessa konstantskatteindex.

Inflationen enligt KPI-KS och KPIF-KS

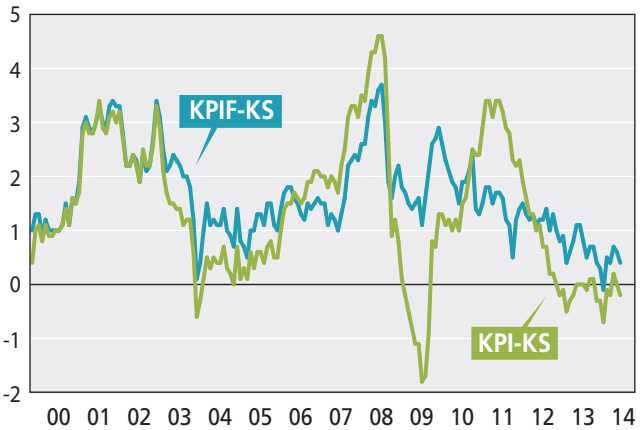

Källa: Konsumentprisindex *Data t.o.m. augusti 2014*

Skatter och subventioner har påverkat inflationen nedåt under senare år

Under 1980-talet följde de indirekta skatterna och subventioner mer eller mindre KPI-inflationen, se diagrammet nedan. I början på 1990-talet påverkade högre skatter istället inflationen kraftigt uppåt, bl.a. infördes koldioxidskatten och moms lades på en rad nya varor såsom bensin och elkraft. Samtidigt höjdes också den generella momssatsen. Inflationen drogs upp av skattehöjningar under större delen av 1990-talet. Inflationsmått som räknar med konstant skatt visar på en betydligt lägre inflation under den tiden. Från slutet av 1990-talet och drygt 10 år framåt låg de indirekta skatterna och subventionerna sedan mer eller mindre stilla. De senaste fem åren har de indirekta skatterna och subventionerna sänkts med cirka 15 procent, se diagrammet nedan. De ändringar som har haft störst effekt på inflationen är till exempel ROT-avdraget i maj 2009 och den sänkta momsen på restauranger och catering i januari 2012.

I tider när det endast är små förändringar av skatter och subventioner skiljer sig inflationsmått som räknar med konstant skatt givetvis inte särskilt mycket mot det index som skatteavdraget görs ifrån. Om de indirekta skatterna och subventionerna ska fortsätta att sänkas eller om vi står inför helt andra skatteändringar eller skattereformer i framtiden återstår att se.

Utvecklingen av indirekta skatter och subventioner samt KPI

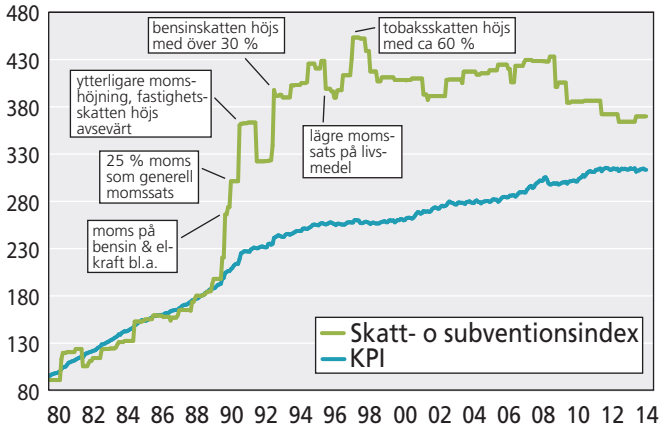

Källa: Konsumentprisindex *Data t.o.m. augusti 2014*

Det som är nytt med måtten KPI-KS och KPIF-KS är att de endast justeras för skatteändringar som avviker från KPI-inflationen. De flesta skatter som ändras i Sverige är egentligen bara framskrivningar för att bevara skattens andel av

1 Med fast ränta menas här inte samma sak som konstant ränta. I beräkningen av ”fast ränta” exkluderas hela räntekostnadsposten från KPI. Index för kapitaldelen (kapitalstocksindex) läggs sedan till igen och tilldelas samma vikt som hela den exkluderade ränteposten. Kapitaldelen är det belopp (både lånat och eget kapital) som används för att köpa ett hus. Kapitalstocksindex ingår därmed i KPIF.

2 Reporänteförändringar kan till exempel tänkas påverka inflationen indirekt genom att företagen får ändrade kostnader för sina lån vilket i sin tur övervältras på konsumetpriserna. Ett exempel på det är att reporänteförändringar ofta indirekt påverkar hyran för de som bor i hyreshus.

priset över tiden. Att se på dessa ”normala” framskrivningar som riktiga skatteändringar kan anses märkligt. I tidigare konstantskatteindex som SCB har beräknat åt Riksbanken (se t.ex. måttet KPIX) har dock samtliga nominella skatteändringar justerats för.

I en inflationsekonomi då priserna stiger över tiden faller också en skatts andel av konsumentpriset över tiden om skattesatsen är given i kronor per enhet av varan eller tjänsten, d.v.s. kr/kWh, kr/liter, kr/gram etc. För att bevara skattens andel av priset över tiden indexeras därför många av Sveriges kvantitetsskatter och räknas årligen upp med KPI-utvecklingen. En värdeskatt, med given skattesats i procent av konsumentpriset, justeras däremot automatiskt i takt med prisutvecklingen på de produkter som skatten belastar. En värdeskatt är därmed per definition i en mening inflationsjusterad.

I måtten KPI-KS och KPIF-KS är det endast ändringar utöver denna justering, d.v.s. reella ändringar som det justeras för. En sådan princip kan sägas innebära en beräkning av KPI respektive KPIF med konstant skatt i reala kronor. Därmed blir behandlingen av styckssskatter och värdeskatter också mer likartad.

Kontaktperson: Peter Nilsson, 08-506 942 21

Summary

Improved situation for Swedish finances

Activity in the Swedish economy improved during the second quarter. Once again the domestic components such as household consumption and housing investments were the driving forces in the economy. Production increased for both goods and services. However, the net trade balance pressed down GDP growth due to imports that increased significantly more than exports.

Compared with the first quarter, Sweden's GDP increased by 0.7 percent in seasonally adjusted figures. This is a considerable improvement from the first quarter when the corresponding development was 0.1 percent. The world economy continued to grow at about the same rate as the first quarter, at the same time as differences increased between the US and the EU, the world's two largest economies. While the American economy made a strong recovery after a slump at the beginning of the year, Europe slowed down and the economies of the euro areas ceased growing completely.

Production in the Swedish business sector took off again in the second quarter. Goods production as well as service production increased in volume compared with the quarter before, and this time it was goods production that accounted for the largest upswing. The number of hours worked decreased within several industries, which indicates improved productivity.

Gross domestic product (GDP)

Percent change from previous quarter. Seasonally adjusted

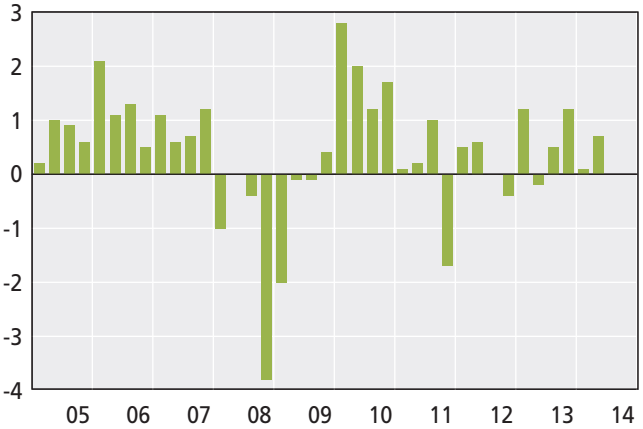

Source: National accounts

Data up to and including second quarter 2014

While world trade increased sharply, Swedish exports of goods only rose marginally, indicating that Sweden lost shares on the world market. However, exports of services continued to escalate considerably, and growth for total exports thus rose and landed at 0.8 percent above the previous quarter. As imports rose at the same time by 1.4 percent, foreign trade once again pressed down the quarterly GDP growth.

In recent years household consumption has been the most important driving force behind the growth in the Swedish economy. After a strong finale last year, a slight slowdown occurred during the first quarter. But consumption picked up again significantly in the second quarter and rose by 1.3 percent from the previous quarter in seasonally adjusted figures. This is the highest increase on a quarterly basis since the beginning of 2010.

After adapting to the new regulations of ESA 2010, gross fixed capital formation now accounts for a larger share of GDP than previously, and results in a greater impact on GDP in the future, all else being equal. Housing investments again contributed to the rise in development. At the same time, investments in inventory gave a weakly positive contribution to GPD growth measured at an annual rate.

Sweden's economy – a statistical perspective contains three theme articles in this issue. The first article illustrates the changes in the national accounts after the introduction of the new ESA 2010, and GDP figures are recalculated from 1993 onwards. Further, the weak price development in the CPI is studied; emphasis is on explaining the trends for service prices. Finally, Statistics Sweden's new measures for inflation the CPI-CT and the CPIF-CT are described. These indices are so-called constant tax indices that show inflation without influence from financial policies and interest effects.

ANSVARIG UTGIVARE
Monica Nelson Edberg

FRÅGOR OM INNEHÅLLET I DENNA PUBLIKATION

Thomas Bjurenvall	08-506 945 74
Peter Buvén, redaktör	08-506 945 28
Maria Schoultz, redaktör	08-506 940 74
Jenny Lidmark	08-506 944 42
Marcus van der Poll	08-506 947 62

MEDSKRIBENTER
Birgitta Magnusson Wärmark, nationalräkenskaper
Peter Nilsson, prisstatistik

GRAFISK FORM

Monica Andersson	08-506 943 62

Förfrågningar kan även göras via e-post: förnamn.efternamn@scb.se.

Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv
ISSN 1653–3828
URN:NBN:SE:SCB-2014-A28TI1403_pdf (pdf)